

Zakaj morala »poznanstev«?

Iz vsebine:

Star in znan slovenski pregovor pravi, da roka roko umije. Če ga danes malce zlobno posodobimo, bomo rekli: brez dobrih zvez ni nič. Vsaj tako bi lahko sklepali po vedno pogostejših in glasnejših govoricah o tem, »kako brez zvez nikamor ne prideš, kako ničesar ne moreš dobiti« in podobno. Seveda pa se bo vsakomur, ki se bo spustil po sledi takšnih govoric, kaj hitro zataknilo in ne bo mogel več naprj, še najmanj pa bo lahko ugotovil, kdo se pravzaprav skriva za to magično besedico — zveze. Pravzaprav te govorice niso nič novega. Že pred nekaj leti smo se srečevali z zašepetano besedo »vip«, ki smo si jo sposodili v sosednjih republikah. Takratne »veze i poznanstva« smo sedaj spremenili enostavno v »zveze«, šušljanje o njih pa se nadaljuje.

Težko bi te tako imenovane zveze dali pod skupni imenovalec, še težje bi preverili točnost in resničnost takšnih govoric, vsekakor pa je sam pojav po sebi za-

nimiv in hkrati vznemirljiv, zato mu bo treba v vseh družbenopolitičnih organizacijah nameniti posebno pozornost. Zanimiv je bržkone predvsem zaradi tega, ker so se takšne govorice o zvezah, in morebiti ne le govorice, pojavljale v glavnem takrat, ko je za neko potreščno večje povpraševanje od ponudbe.

In tokrat nam jo je že v spomladanskih dneh zagodla tako imenovana potrošniška mrzlica. »Vroč telefoni za zveze« so zagotovo tokrat bolj pogosto brneli, saj večina ne more biti brez svoje dnevne kavice, resnično težko pa je, če ostaneš brez olja, sladkorja ali drugega podobnega živila. Sicer pa smo se s tem pojavom »zvez in poznanstev« v trgovini kaj pogosto srečevali. V nekaterih jugoslovanskih občinah so takšnim poskusom zasebnih intervencij kaj hitro stopili na prste in uvedli nekakšne bone za posamezne manjkajoče izdelke. Rešitev to sicer je, vendarle pa samo začasna.

Nekaj podobnega bi lahko zapisali za nakup avtomobila, počitniške prikolice in še za kaj. Izvozne spodbude, del naših stabilizacijskih prizadevanj, so sploh spraznile marsikatero prodajno polico in občani, ki nas je bogata ponudba v minulih letih kar lepo razvadila, saj je bilo pogosto vsega preveč, se s takšnim pomanjkanjem nekako ne moremo sprijazniti. Predvsem zaradi tega, ker takrat, ko kupujemo, pozabimo, da tudi v naši organizaciji združenega dela izdelujemo denimo enega izmed manjkajočih izdelkov.

Če bi namreč pred meseci, ko smo lahko prebrali tudi zapise, da imajo proizvajalci pralni prašek v skladiščih in da ga kljub velikemu pomanjkanju ne dajo na trg, združili svoji dve vlogi — vlogo delavca in občana — ter poskušali samo v svojih okoljih kar najhitreje in najbolj učinkovito ukrepati, potem bi bilo zagotovo veliko manj nejevolje. Trenutno odrekanje večjemu kosu »dobi-

ka«, ki so ga proizvajalci iztržili s kasnejšim povišanjem cen, bi vsekakor veliko prispevalo k mirnejšemu razreševanju položaja. Tudi če bi se potrošnik, ki je imel doma steklenico ali dve olja, odrekel dodatnemu nakupu, ki mu ga je omogočila prijazna znanka v trgovini, bi bile trgovske zadrege manjše. Takšni primeri so sicer prav gotovo bili, vendar jih je bilo še premalo, da bi lahko bili učinkoviti.

Podobno bi lahko razglabljali v primerih zaposlovanja po zvezah. Dogovorili smo se, da bomo pretirano zaposlovanje omejili in si prizadevali ustvarjati večji dohodek z višjo produktivnostjo. Pa vendar se govori, da si lahko lažjo in bolj plačano službo kaj hitro najdeš, seveda če imaš dobre zveze. Tako je še vedno veliko interesentov za udobna pisarniška dela, po drugi strani pa se iz dneva v dan srečujemo z nekaterimi deficitarnimi poklici.

Za vse te, naključno izbrane primere, ko iščemo — nekateri

bolj, drugi manj, nekateri pa sploh ne — najrazličnejše zveze, velja ugotovitev, da hote ali ne hote kršimo prav to, za kar smo se sami dogovorili ali sporazumeli. Nikakršni izgovori ne bodo pomagali, najbrž tudi ne ostre sankcije, ki naj bi postale stalne spremljevalke dogovorov in sporazumov, če sami ne bomo dojeli, da jih moramo spoštovati. Posebnost naše socialistične samoupravne ureditve pa je demokratični pluralizem, ki ga lahko ureničujemo le skozi dogovarjanje in sporazumevanje. Zato se bomo morali zavzeti tudi za izoblikovanje takšnih moralnih norm ali rečimo kar takšne samoupravne morale, ki bo najbolj ustrezala našim vsakodnevnim dogajanjem. In ker tega nihče ne bo storil namesto nas, začnimo že kar danes — vsak pri sebi. Kardeljeva misel, da sreče človeku ne more dati niti država niti politični sistem, ampak da si srečo lahko človek ustvari sam, nam bo pri tem najboljše vodilo.

Majda Žlender

V uredništvu smo klepetali z Martinom Mlinarjem

Zoper stranpoti in za pravo vrednotenje dela

Stran 2

Slovensko ribištvo se bori za mesto v republiških razvojnih programih

Krpanje lukenj v ribiških mrežah

Stran 3

Kako odpraviti zaposlovanje delavcev »na črno« v Vojvodini in drugod v Jugoslaviji

Delo rok premalo cenjeno

Stran 3

Vinko Hafner je prisluhnil črnomaljskim družbenopolitičnim delavcem

Uspehi z napako

Stran 4

Obisk pri nagrajencih v Avtoradgoni

Revolucija med strojem in trsom

Stran 6

Vedno več sodelavcev v akciji 1000 delavcev — sodelavcev

Zanesljivi Novomeščani

Krka in Pionir zgradila počitniški dom v Vrsarju

Pota samoupravljanja v hišnih svetih

Stran 7

Še je čas za pridobitev štipendije iz Titovega sklada

Izobraževanje mladih delavcev ob delu in iz dela

Stran 8

Kako teče dohodkovno povezovanje OZD med republikami

Moka, ki prinaša kruh

Stran 9

Ob dnevu graničarjev

Naša meja se varuje s strahom

Stran 11

Kot v vsaki številki tudi tokrat na obisku pri amaterjih

Kjer moč duha domuje

Stran 12

Poletni dopustniški dnevi se počasi iztekajo, najbolj zgovorno pa o tem pričajo prodajni pultji v knjigarnah in iz dnevav dan večja gneča pred njimi. Šolsko leto je torej pred vrati in

tokrat bo šlo še po starem, prihodnje leto pa bomo zagotovo že prešli na usmerjeno izobraževanje.

Klepeta v uredništvu z Martinom Mlinarjem, podpredsednikom RS ZSS

Zoper stranpota in za pravo vrednotenje dela

Z Martinom Mlinarjem, podpredsednikom republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, smo se pogovarjali o osnutku »Družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo«, ki je bil objavljen v prejšnji številki našega časnika.

Naš sogovornik tokrat komentira najpomembnejše rešitve, ki jih ponuja osnutek družbenega dogovora in hkrati odgovarja, poznavajoč prakso, na nekatera vprašanja, ki jim na tem področju v teoriji in praksi še vedno nismo kos.

Zakaj in kje škriplje v politiki delitev sredstev za osebne dohodke?

»Dosedanja praksa je pokazala, da so se v organizacijah združenega dela, v delovnih skupnostih in v drugih asociacijah zelo različno lotili uresničevanja sistema delitve po delu in rezultatih dela. Srečujemo številne pomanjkljivosti, stranpota... Vendar ne morem trditi, da nismo storili korak naprej v primerjavi s preteklimi leti, da nimajo ponekod dobrih rešitev ter da v celoti nismo dosegli pozitivnih premikov na tem področju. Toda ti sistemi so dobro oblikovani le v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje, za delavce, ki delajo v neposredni proizvodnji.

Pojavila se je obilica slabosti, neustreznih rešitev v delovnih skupnostih, čeprav spet drži, da so tu in tam uspeli ovrednotiti programe dela ter oblikovati takšen sistem, da je obseg sredstev odvisen od uresničevanja programov tudi posameznih sektorjev v skupnih službah.

Če me vprašate, ali smo lahko s tem zadovoljni, moram reči, da ne. Zakaj? Zato, ker so osnove in merila, na podlagi katerih se oblikujejo osebni dohodki — le-ta pa so odvisni od številnih dejavnikov — taka, da precenjujejo ta delovna mesta. S tem smo ustvarili dispariteto, ki nam v zadnjem času povzroča številne težave. Kažejo pa se v tem, da ljudje izven neposredne proizvodnje zaslužijo nenormalno več kot tisti v neposredni proizvodnji. Takšni sistemi so odprli pot, da se ponekod delavci odločajo za izobraževanje, za dopolnjevanje svojega znanja v raznih oblikah izobraževanja, vendar pa ne v svojem osnovnem poklicu. Tako dobivamo namesto dobrega ključavnicarja slabega komercialnega referenta in podobno. Tudi v združenem delu se nam širi število ljudi v administraciji. Ti kadri v administraciji pa s pravo kreacijo poslovne politike, politike gospodarjenja — vsaj takšne, kot bi morala biti — nimajo nič skupnega. Ta proces se je še posebej razmahnil z oblikovanjem novih interesnih skupnosti, kamor bežijo strokovnjaki iz proizvodnje, saj ob večjih osebnih dohodkih v strokovnih službah nimajo takšne odgovornosti kot v proizvodnih organizacijah združenega dela. Toda to je zelo nevarno gibanje, saj na ta način — s preobsežnimi strokovnimi službami v SIS — ne krepimo SIS kot institucije, kot družbenoekonomski odnos.

Pa vendar! Letos smo lahko zadovoljni z gibanjem osebnih dohodkov, z disciplino in spoštovanjem dogovora.

»Poudariti moram, da je v delitvi čistega dohodka ustvarjena neposredna povezava med obse-

»Celotna učinkovitost dela in upravljanja z družbenimi sredstvi se ocenjuje sedaj le skozi dohodek in dinamiko rasti dohodka. Razmislite malo o tem! Dohodek se ustvarja v zelo različnih razmerah — v Jugoslaviji imamo dokaj zaprta tržišča in tudi dobršen del vpliva države na oblikovanje cen in če bomo dovolili, da bo dohodek v takih razmerah edina kategorija za ocenjevanje učinkovitosti dela, potlej je to voda na mlin tistim, ki stalno priti-

skajo na zvišanje cen... Korak naprej smo storili pri uveljavljanju samoupravno dogovorjenega zajamčenega osebnega dohodka. V tistih organizacijah združenega dela, ki imajo motnje v poslovanju, in so zato v sanaciji, vendar pa družbeno potrebne in koristne, bi morali sanatorji uveljavljati načelo samoupravno dogovorjenega zajamčenega osebnega dohodka.«

gom dela, strukturo, kakovostjo dela in dohodkom, ki ga ustvarja to delo. V zadnjih dveh letih so osebni dohodki v globalu rasli počasneje od rasti čistega dohodka in akumulacije. Resda tega nismo dosegli na vseh področjih; deformacije so bile v finančnih organizacijah, zunanji trgovini, v projektantskih organizacijah, medtem ko so se družbene dejavnosti vedle tako, da so bili njihovi osebni dohodki skladni z rastjo osebnih dohodkov v materialni proizvodnji.«

Vsem tem stranpotem naj bi družbeni dogovor stopil na prste?

»Želimo oblikovati takšen dokument, da bodo rešitve, ki jih ponuja, našle ustrezno mesto v samoupravnih aktih TOZD in v OZD. Zakaj ponuja? Podpisniki smo sindikati, Gospodarska zbornica Slovenije in IS Skupščine SRS. Obvezen je torej zanje, vendar pa se vsi obvezujemo — še posebej ima pri tem pomembne naloge sindikat, da se bodo znašli v ustreznih oblikah tudi v samoupravnih aktih. Če ne bo tako, sindikat posameznih samoupravnih aktov v TOZD in OZD ne bo podpisal. Lahko bo, ali boljše povedano, moral bo sprožiti akcijo za zaščito družbenih interesov v tistih okoliščinah, kjer se sistem delitve po rezultatih dela ne uresničuje.

Precej časa je poteklo, da je bil osnutek sprejet, mar ne?

»Ta dokument je v poldrugem letu doživel mnogo sprememb, kajti srečevali smo se z različnimi mnenji o tem, kako oblikovati družbeni dogovor, kdo vse mora sodelovati. Končno je obveljalo, da v družbenem dogovoru opredelimo tista naša spoznanja, ki »zajemajo« le oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Obvezuje torej le podpisnike. Celoten splet vprašanj, ki zadevajo pridobivanje in razporejanje dohodka, ni mogoče obdelati v takšnem dokumentu. Pa ne samo to. Za te namene imajo podpisniki vso možnost, da uveljavijo svoj vpliv v družbenopolitičnih skupnostih, ko oblikujejo resolucije in druge planske akte.

Z družbenim dogovorom o oblikovanju in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo pa moramo oblikovati dalj časa veljavni dokument, osnovan na dosedanjih spoznanjih teorije in prakse, zato da bodo delavci v prihodnjem srednjeročnem obdobju imeli trdnjšo podlago za uveljavljanje nagrajevanja po delu in rezultatih dela.

Ves čas, ko smo se opredeljevali do posameznih rešitev, ki jih ponuja družbeni dogovor, je bilo pred nami spoznanje, da celotno učinkovitost dela in upravljanja z družbenimi sredstvi sedaj ocenjujemo le skozi obseg in dinamiko rasti dohodka. Razmislite malo o tem! Dohodek se ustvarja v zelo različnih razme-

rah — v Jugoslaviji imamo dokaj zaprta tržišča in tudi dobršen del vpliva države na oblikovanje cen — in če bomo dovolili, da bo dohodek v takih razmerah edina kategorija za ocenjevanje učinkovitosti dela, potlej je to voda na mlin tistim, ki stalno pritisakajo na zvišanje cen.

Prav zato smo se podpisniki družbenega dogovora obvezali, da bomo v čim krajšem času pripravili vse strokovne podlage in metodološke pristope, kako analizirati produktivnost dela. Izhajati moramo od delavca, od njegove produktivnosti, potlej pa preidemo — takšna je logika dogovora — na produktivnost TOZD.

Zapisali smo prejšnje število meril, ki naj bi veljala za oblikovanje osebnih dohodkov. Del teh meril se nanaša na fizične kazalce, drugi del pa sestavljajo tako imenovani kazalci gospodarjenja z družbenimi sredstvi. Praktično vzeto to pomeni, da lahko tista temeljna organizacija združenega dela, ki si je v svojih planskih dokumentih začrtala delitev čistega dohodka v razmerju 80:20, zaradi zunanjih dejavnikov, vendar ob zviševanju fizične produktivnosti, boljše organizacije dela in podobno, spremeni razmerje v 90:10 v delitvi čistega dohodka, saj vsi vemo, da je večjih dohodek lahko nizek, vsi drugi elementi pa govore o tem, da se je delavčeva produktivnost in tudi organizacije združenega dela dvignila.

Kajpak pa velja to tedaj, če delovna organizacija še vedno rentabilno gospodari, vendar je »prisiljena« v drugačno delitev čistega dohodka.«

Kaj pa pri delovnih organizacijah, ki so v sanaciji?

»Pri teh uveljavljamo, vsaj kar zadeva osebne dohodke, načelo samoupravno dogovorjenega zajamčenega osebnega dohodka. Doslej se nam je dogajalo, da delovne organizacije, ki so bile v sanaciji, kar po vrsti izgubljajo strokovne kadre. Brez njih in seveda tudi brez drugih delavcev pa sanacije ni moč izpeljati. Menimo, da bi morali sanatorji za tiste organizacije združenega dela, ki imajo motnje v poslovanju, vendar pa z normalno proizvodnjo oskrbujejo druge OZD, zagotoviti tudi več sredstev za osebne dohodke delavcev, kot to predvideva določba o zajamčenih osebnih dohodkih. Po tej poti bomo okrepili vpliv organizacij združenega dela, ki z delovno organizacijo z motnjami sodelujejo, na izvedbo sanacije in onemogočili dosedanji, pretežno bančni odnos do delovnih organizacij v sanaciji.«

Po svoje pomeni družbeni dogovor neke vrste ponovno uveljavitev delovne organizacije?

»Tako je. Zelo pomembno je, kar smo opredelili v 5. členu. V njem so obdelane tudi stvari, ki

zadevajo proizvodnjo in povezovanje na notranjem in tujem trgu, kjer morajo biti vsi načrti temeljnih organizacij združenega dela usklajeni. Menim, da je bila doslej v precejšnji meri delovna organizacija »demontirana«, kar se je pokazalo tudi pri presoji osnov in kriterijev za delitev sredstev za osebne dohodke. Zdi se mi, da je hudo narobe, če vsaka TOZD izhaja iz svojih osnov, ne da bi vedela, kaj se dogaja z delavčevim delom na trgu. Zato poudarjamo v družbenem dogovoru povezovanje, enotne osnove in kriterije pri oblikovanju sistema delitve osebnih dohodkov v delovni organizaciji, v sestavljeni organizaciji združenega dela in v reprodukcijskih verigah. Morda iz sedanjega člana 5 ni videti vsega, vendar pa, ko bodo pripravljene strokovne podlage in metodologija, kar bo sestavni del dogovora, ne bi smelo biti težav pri »vkomponiranju« le-teh v samoupravne akte.«

Kaj želimo doseči z družbenim dogovorom in kakšne so obveze podpisnikov?

»O tem sem že nekaj povedal. Menim, da nam je uspelo oblikovati realne osnove za delitev osebnih dohodkov, na katerih je možno oblikovati zelo funkcionalne rešitve nagrajevanja po delu in rezultatih dela v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih. Želeli smo, da bo ta problematika urejena samoupravno in v skladu z zahtevami naše družbe in ekonomike: razviti je treba večji interes delavcev za večanje produktivnosti dela in učinkovitejše gospodarjenje z družbenimi sredstvi, bodisi za osnovna bodisi za obratna sredstva! Le malo je primerov, da bi denimo delavci vedeli ob analizah poslovanja, kaj pomeni zmanjšanje obratnih sredstev — ob isti strukturi proizvodnje — za njihove osebne dohodke. To bi moralo biti zapisano v bilančnih poročilih, čeprav morda v začetku ne bo vsakomur jasno.

Prek tega družbenega dogovora želimo tudi delavce motivirati za vlaganja v razširjeno proizvodnjo materialne osnove združenega dela, kar je predpogoja za stalno povečevanje individualne in družbene produktivnosti. Nič kaj posebnega nismo »pogruhtali« z minulim delom in nagrajevanjem delavcev iz tega naslova, vendar pa bržkone v tem dogovoru dajemo nekatere smernice za tako gospodarjenje z družbenimi sredstvi, ki bo delavcu omogočalo vpogled nad gibanjem ustvarjenega dohodka in tudi ne nazadnje materialno stimulacijo za naložbe. Zdi se mi, da smo glede na dosedanja spoznanja ustvarili nekaj, kar bo lahko dobro orožje za vse delavnike v naši družbi v boju za stabilizacijo, za boljše gospodarjenje z živim in minulim delom in tudi za pametnejšo politiko delitve sredstev skupne porabe.«

Kajpak bo to ocenila javna razprava?

»Da. Ne bi pa smela biti organizirana kot branje teksta. To mora biti soočanje ponujenih rešitev s sedanji samoupravnimi akti in prakso. V praksi že imamo nekaj zelo dobrih rešitev, ki jih bomo v posameznih skupinah v javni razpravi temeljito analizirali, dopolnili in tako tudi prispevali k izboljšanju nagrajevanja po delu in rezultatih dela.«

Marjan Horvat

Slovensko ribištvo se bori za mesto v republiških razvojnih programih

Krpanje lukenj v ribiških mrežah

Kdo bi vedel, kam daleč v davnilo sega jo korenine ribištva ob naši obali. Vemo pa dobro, da je bil ribolov še ne dolgo tega ob solinarstvu in pomorstvu glavna gospodarska dejavnost v slovenskem Primorju. Zato in pa ker je riba dokaj cenena in predvsem zelo kakovostna hrana, je družbena skupnost, kakršnokoli obliko ji je zgodovina pač nadelala, zelo skrbno spremljala to dejavnost.

Leta 1953 so se v Sloveniji zasebni ribiči in nekaj manjših ribiških združenj združili v delovno organizacijo Riba Izola in Ribič Pirani. Čez šest let so se vsi skupaj združili v delovno organizacijo Delamaris Izola. Družba se je zavedala pomena ribolova in predelave rib in to tudi izpričala s skrbjo za razvoj dejavnosti. Skoraj vse ribiške ladje nosijo letnice rojstva prav iz tega obdobja.

Konec lepih časov ribištva sega približno 15 let nazaj. Ob prizadevanjih za napredek kmetijstva in še posebej živinoreje smo nanj pozabili, konec je bilo dolgoročne načrtovanja, posodabljanja, vlaganja... Akumulativnost ribištva je grozeče hitro zdrknila proti ničli in v letih 1974 do 1977 se nam je »pozabljenost« začela vračati.

Uvoz rib je začel skokoma rasti, tudi takšnih, ki jih je v Jadranu na pretek. Z Italijani smo prej lepo držali korak, v tem času pa so nas prehiteli kar z osemkrat večjim letnim ulovom. To velja tako za jugoslovansko ribištvo nasploh kot tudi za slovensko. Dejavnost je kopicila izgube in nihala med vprašanjem, biti ali ne biti.

S podobnimi težavami so se otepali tudi solinarji in pomorci

Prijetno in zdravo, brez dvoma — vendar brez sodobne tehnologije slovenski ribiči ne bodo uspeli napolniti naših miz s to kakovostno hrano

— kot bi vsi skupaj v morju videli le še prostor za oddih in pot do na videz lahkih turističnih deviz.

Pozabili smo, da bi ob skrbi za te dejavnosti tudi turizem bolj cvetel — predvsem pa smo pozabili na prebivalstvo, katerega lep del je v njih našel kruh in vzrok za življenje ob morju.

Spet nas je torej udarila po glavi stara razvada razmišljanja

Čez »komot« ga ni

Ne le večji ulov, tudi pestrejša izbira in več načinov predelave rib sodi med razvojne cilje našega ribištva. Tako so gospodinjstvom poslali vprašalnik, kakšne ribe si gospodinje najbolj želijo. Večji del odgovorov je bil kaj kratek in jednat — očičene!

iz dneva v dan. Šele stabilizacijska prizadevanja, iskanje vseh rezerv v našem gospodarstvu, je ribištvo napolnilo pljučas svežim zrakom. Ribiči so smelo začrtali nove razvojne programe, družbi jasno povedali, kaj lahko od njih pričakuje, pa tudi, kje oni pričakujejo njeno podporo.

Danes naše ribištvo v okviru delovne organizacije HP Droga Portorož predstavlja 20 odstotkov jugoslovanskih zmogljivosti na področju ulova in predelave rib. Povedati velja, da kar polovico celotne proizvodnje lahko izvozimo.

Mi pa kljub temu veselo uvažamo! Po potrošnji rib smo v svetu čisto na repu. Celo »celinski« narodi, kot so Madžari in Avstrijci, pojedjo trikrat več rib na prebivalca kot mi. Še od teh skromnih količin dve tretjini uvozimo. Ribiči zatrjujejo, da so do konca leta sposobni to razmerje zmanjšati na polovico.

Zdaj se dogovarjajo s samoupravnimi interesnimi skupnostmi za preskrbo, kako bi ribe vcepili v potrošniške navade Slovencev, ki na 50 kilogramov mesa letno porabijo le 3 kilograme rib na prebivalca. Najbolj ribiči hvalijo Ljubljano, ki se v ta prizadevanja lepo vključuje, povečuje potrošnjo rib in je pripravljena sodelovati v razvoj ribištva.

To sodelovanje bi kazalo razviti tudi drugod, ker bi slovenski ribiči z novo tehnologijo lahko ulov povečali kar za petkrat. To bi pomenilo tudi večji izvoz, saj je zanimanje svetovnega trga za naše ribe veliko. Posebno jadranska sardina je v svetu priznana kot najbolj kakovostna.

Vlado Požar, direktor TOZD Riba zatrjuje, da potrebuje ribištvo za naložbe v ladjeve v prihodnjem srednjeročnem obdobju 512 milijonov dinarjev. Stare ladje ne gredo na odpad, saj so za obrtni način ribolova še dobre in odstopijo jih kooperantom. Menda so nad uspehom programa kooperacije celo sami presenečeni, tako hitro je zaživel. Na ta način popestrijo izbiro vrstami rib, ki jih je v industrijski način težko zajeti, kooperantom pa preskrbijo ladje, reprodukcijski material, gorivo...

Boris Debeljak, predsednik izolskega izvršnega sveta je dodal, da je ribolov v republiških planih končno še kar dobro opredeljen, predelava rib pa je povsem nedorečena, podrejena mesni industriji in občina se zdaj trudi, da bi dejavnost v celoti v slovenskih razvojnih načrtih dobila mesto, ki ji gre.

Ciril Brajer

Delavci in šport

Na enem od nedavnih posvetov o rekreaciji v organizaciji združenega dela so udeleženci povedali, da sedaj »čas stabilizacije« vodstva organizacij združenega dela zmanjšujejo sredstva za telesnokulturno aktivnost delavcev. To kaže na nerazumevanje prave vsebine gospodarske stabilizacije, ki je ni moč doseči tako, da ukinjamo tiste izdatke, s katerimi le na videz in kratkotrajno pritejemo nekaj sredstev. Seveda je potrebno tudi štediti, a s pravo mero in na pravem mestu. Prav tako kaže tako ravnanje tudi na nerazumevanje potrebe za športno aktivnost in rekreacijo delovnih ljudi. Šemnogokje štejejo tovrstno aktivnost med nepotrebne stvari v organizaciji združenega dela. Vendar je telesna aktivnost delavcev tesno povezana z njihovim zdravjem, dobrim počutjem in tako povsem neposredno tudi s produktivnostjo in dobrim gospodarjenjem.

Menim, da je še najmanj storjenega za organizirano telesno aktivnost med odmorom na delu. Mnogo razlogov govori, da je določen minimum razgibanja nujno potreben veliki večini delavcev tudi med delovnim časom. Delavci delajo v zelo različnih delovnih okoljih in razmerah, ki mnogokrat zelo škodljivo in enostransko vplivajo na človeško telo. Številna so delovna mesta, na katerih so potrebni monotoni, ubijajoči gibi, drugod sedenje, ali pa taka delovna mesta, kjer škodljivo vplivajo na človeško telo plini, prah ali hud hrup.

Nekaj se da storiti z menjavo vrst del in nalog, vendar to vedno ni mogoče. Negativne vplive na človeško telo lahko ublažimo tako, da v času odmora (izjemoma pa tudi med delom) napravimo nekaj telesnih vaj, ki pomenijo sprostitve vsaj za določen čas. Vsak delavec lahko sam opravi takšne nujne vaje, kvalitetnejše rezultate pa bi dosegli, če bi ta del aktivnosti delavcev opravili organizirano. Možnosti za to je dovolj, a so neizkoriščene. V nekaterih organizacijah združenega dela sem videl, da so se delavci v odmoru sprehajali po parku ali igrali odbojko. To je boljše kot nič, vendar so to redki primeri in še ti bolj spontani kot organizirani. Nedvomno majhnemu zanimanju za telesno aktivnost v času dela botrujeta neznanje in starokopitno prepričanje, da je v odmoru potrebno le počivati.

Nekaj več organizirane tele-

sne aktivnosti obstaja v organizacijah združenega dela na področju športne aktivnosti različnih vrst.

Delavci, organizirani v ekipe, se bolj ali manj sistematično ukvarjajo s športnimi igrami, ki se pogosto končajo na tekmovanjih. To vrsto telesne aktivnosti razvijajo delavci v svojem prostem času. Nedvomno imajo takšne športne igre pozitiven vpliv na telesno in duševno sposobnost, zdravje in dobro počutje pri tistih delavcih, ki sodelujejo v njih organizirano in sistematično. Slabost teh športnih iger pa je v tem, da je večini več za rezultat oziroma dosežek na tekmovanju kot pa za udeležbo čim večjega števila delavcev. Med aktivnimi delavci v športnih igrah je še posebej malo žensk in starejših delavcev.

Ekstremni primeri napačno razumljene telesne aktivnosti delavcev so velika branžna tekmovanja raznih vrst, kjer prevladuje bitka za sekunde, število golov, centimetre itd. in kjer lahko nastopajo le izbranci. Nehote se vsiljuje primerjava z nogometno tekmo, kjer igra dvaindvajset igralcev, gleda pa jih nekaj tisoč gledalcev. Tudi pri raznih »iadah« je podobno: le manjše število delavcev je aktivnih, velika večina pa takšno »rekreacijo« le opazuje ali pa tudi ne in so le plačniki nečesa, kar ni organizirano v njihovo korist. Šport kot zabava po mnenju nekaterih ni stvar organizacije združenega dela in naj bi si jo vsak delavec odmeril in plačal po lastni presoji. Tudi nekateri sindikati dejavnosti še vedno niso doumeli absurdnosti takega ravnanja.

Športne igre so torej lahko močan vzvod za večjo telesno zmogljivost delavcev le, če so resnično množično organizirane. V bodoče bi kazalo v primerih, ko so organizirana tekmovanja med organizacijami združenega dela na občinski ravni, kot element primerjave šteti odstotek števila tekmovalcev v primerjavi s številom vseh delavcev v OZD.

Osnovna organizacija zveze sindikatov bo ravnala stabilizacijsko, če bo na enem od svojih sestankov ocenila razmere na področju telesne aktivnosti delavcev v svoji OZD in sprejela potrebne ukrepe za to, da bodo delavci ob delu tako in toliko organizirano telesno aktivni, da bodo lažje dosegli tudi boljše delovne rezultate.

Ivan Godec

Kako odpraviti zaposlovanje delavcev »na črno« v Vojvodini in drugod v Jugoslaviji

Delo rok premalo cenjeno

V Vojvodini se število zaposlenih v rednem delovnem razmerju giblje od 520.000 do 530.000, medtem ko je pri SIS za zaposlovanje prijavljenih od 70.000 do 80.000 nezaposlenih.

Plan srednjeročnega gospodarskega razvoja, ki se z letošnjim letom končuje, je za zaposlovanje predvideval povečevanje za 3 do 3,4 odstotka letno. Analiza podatkov pa kaže, da se je zaposlovanje povečevalo hitreje in da je celo presegalo 3,6 odstotka, bilo pa je tudi leto, ko se je povečevalo po 4-odstotni stopnji. Druga značilnost zaposlovanja v Vojvodini je razen v letu 1979 hitrejša rast zaposlenih v neproizvodnih dejavnostih (uprava, ustanove, SIS itd.) kot v gospodarstvu.

Na skupščini pokrajinske SIS za zaposlovanje so v zvezi z nezaposlenostjo ugotovili naslednje: V Vojvodini je sicer res veliko nezaposlenih, a tudi veliko povpraševanje po delavcih. Pokrajinsko gospodarstvo bi lahko trenutno takoj zaposlilo od 10 do 15 tisoč ljudi, če bi se ti hoteli zaposliti kot fizični delavci, če bi imeli izobrazbo, ki jo gospodarstvo zahteva, in če bi mladi ljudje z višjo ali visoko šolsko izobrazbo bili pripravljeni oditi v no-tranzitno dežele. Gradbeništvo, ladjedelništvo, kovinsko predelovalna industrija, železnice in

drugi se že leta nazaj pritožujejo, da nimajo dovolj fizičnih delavcev ustrezne profila. Fizičnega dela se lotijo le priseljenci, Albanci, Bosanci, Makedonci, a še ti na največkrat začasno.

Tudi pokrajinski sindikalni svet se je pred kratkim ukvarjal s tem vprašanjem. Prišli so do sklepa, da fizično delo ni vrednoteno in upoštevano, kot bi moralo biti. Skoraj v vsaki tovarni delavec s srednješolsko izobrazbo in pisarni več zasluži kot delavec z enako izobrazbo pri stroju. Inženir ima na primer v gospodarski zbornici, banki, mestni upravi višji osebnih dohodek kot inženir v proizvodnji. Čeprav vsi vedo, da tako ne gre, čeprav takšen pojav naleti na kritiko, pa se nič ne spremeni.

Takšno stanje je seveda najbolj ugodno za »poslovodje«, ki na črno, začasno, za sezonsko delo ali v smislu kooperacije z delovnimi organizacijami proti predpisom najemajo delovno silo. Res pa je, da je njihovo število v družbenem sektorju precej manjše kot v zasebnem.

— V začetku šestdesetih let je v času sezonskih del v kmetijstvu ta pojav v Vojvodini povzročil zaskrbljenost, nam je povedal Marko Radujko, svetovalec sekretariata za delo pokrajinske skupščine.

— Kmetijski kombinati in druge so v času spravila pridelka za to delo angažirale nekakšne »nabavljaje« delavcev iz Kosova, Bosne in Makedonije. Tudi obračun po opravljenem delu so urejali z njimi, ti »poslovodje« pa so nato denar delili znotraj svoje skupine. Družbeni sektor je v omenjenem obdobju po prečno zaposloval do 100.000 delavcev na črno.

Odkar pa je kmetijstvo visoko mehanizirano, ti »poslovodje« delujejo le še za ostarele zasebne kmetovalce, a tudi zanje vedno manj. Zaposlovanje proti predpisom ni značilno le za Vojvodino. Četudi inšpektor odkrije takšno nepravilnost, pogleda skozi prste, kajti v primeru ukrepanja bi se postavilo vprašanje, kdo bi sicer opravil delo?!

Fizično delo, težko delo! Bistvo problema je prav v tem. Na vsako razpisano delovno mesto v pisarni se javi na tisoče kandidatur. Delo opravljajo ali v rednem delovnem času ali honorarno. Ker nihče ne ve več sodelovati pri spravilu poljskih pridelkov, se zgodi, da morajo priskočiti na pomoč otroci in vojaki. Inšpekcija dela je v takšnih okoliščinah, razumljivo, nemočna. Če se na primer inšpektor pojavi pri zasebniku in se pozanima, na kakšni osnovi so delavci zaposleni, ali če celo za grozi s kaznjijo, se

bodo delavci enostavno pobrali, pridelok pa bo ostal na polju. Kako se torej odločiti?

Enak položaj je tudi v gradbeništvo. Mnogokrat stanovanja niso gotova samo zato, ker ni dovolj vodoinštalaterjev, električarjev itd. Če bo gradbeno podjetje delo za upalo zasebniku, ga ne zanima drugega kot to, da bo delo čimprej opravljeno. Ne zanima jih, koliko ljudi bo zasebnik najel.

Pokrajinska inšpekcija dela se za »črno delovno silo« ne zanima izrecno. Če dobijo prijavo, začno postopek, kaznujejo krivce, a to je tudi vse. Po približni oceni je v Vojvodini neprijavljenih letno od 1000 do 1500 ljudi. To število pa predstavlja velik napredek s številom »črnih« delavcev iz preteklih let.

Če na koncu strnemo vojvodinske izkušnje, lahko zapišemo: ko bo težko fizično in proizvodno delo deležno večjega spoštovanja, ko bomo z avtomatizacijo proizvodnje dosegli, da bo tudi delavec v livarni ali v ladjedelnici deloval samo s pritiskanjem na gumbe, potem vsekakor ne bo več bojzani, da bodo dela ostajala neopravljena ali da bo treba »na črno« najemati delovno silo, saj konec koncev nihče ne želi kršiti predpisov, še najmanj pa neposredni proizvajalci.

Zoltan Hatala

Vinko Hafner je prisluhnil črnomaljskim družbenopolitičnim delavcem

Uspehi z napako

Med obiskom v Beli krajini se je Vinko Hafner, predsednik RS ZSS, v Črnomlju pogovoril z družbenopolitičnimi delavci te občine. Zvedel je, da občina kljub nekaterim težavam vztrajno napreduje. V prvem letošnjem polletju so z izgubo poslovali le v industriji gradbenega materiala v rudniku Kanižarica in zato zdaj razmišljajo, kako bi to proizvodnjo ločili od rudnika in ji poiskali smotrne razvojne programe.

Sindikalni delavci so pojasnili, da so temeljito pretresli vse kršitelje dogovora o razporejanju sredstev za osebne dohodke. Menda je bilo takšnih bolj malo in še to le tam, kjer so imeli osebne dohodke res izredno nizke. Odstotki prekoračitev so tako nizki, da za občino v celoti velja, da se drži zastavljenih okvirov.

To pa ne velja za kmetijstvo, saj so pri zelenem planu poštno zaostali. Ena izmed osnovnih nalog družbenopolitičnih delavcev v Črnomlju je zato povezovanje te dejavnosti v občini in regiji, krepitev dohodkovnih od-

nosov, ki bodo morali čimprej zamenjati »čisto trgovino«.

Sindikat si močno prizadeva tudi na področju planiranja in spodbuja vse nosilce, naj svoje naloge opravijo pravočasno. Hočejo imeti plane, ki bodo res odraz potreb in možnosti občine in ne le posameznih skupin. Ugotovili so, da planska služba ni bila sposobna pomagati združenemu delu in zato so jo kadrovsko okrepili. Tako bodo še v tem mesecu začeli z usklajevanjem planov, ki jih bo združeno delo lahko dodobra preresetalo in ugotovilo, ali jih bo v naslednjem obdobju zmoglo uresničiti.

V pogovoru so se naloge sindikata kar vsipale — posodobitev obstoječih tehnoloških postopkov, slediti dobro zastavljeni študentski politiki, razvijati obrtno dejavnost, krepiti družbeno usmerjeno stanovanjsko gradnjo, podpreti pa tudi zasebno, predvsem v vaseh, ki jim grozi, da bodo ostale prazne. Gradili bodo tudi več vrtcev, saj je doslej le 10 odstotkov otrok v občini deležno organiziranega varstva.

Pohvalili so se z dobrim sodelovanjem vseh družbenopolitičnih organizacij v občini, z vse boljše kadrovske politiko v sindikatih, obveščanje v združenem delu ob akciji »1000 delavcev — sodelavcev« lepo napreduje, sindikalne skupine so v polni meri zaživele... Zavzeto se pripravljajo na drugo konferenco slovenskih sindikatov, ki bo namenjena nagrajevanju po delu. V vseh delovnih kolektivih iščejo najboljše poti, saj se na tem področju predvsem v delovnih skupnostih le počasi premika naprej.

Sindikat pa je kljub podpori vseh družbenopolitičnih organizacij nekje še vedno nemočen. Radi bi namreč pomagali TOZD Tovarna opreme Črnomelj, ki v IMV Novo mesto ne more zaživet. Zdaj 360 delavcev (ne dolgo tega jih je bilo več kot 400) dela v nemogočih razmerah, odnosi so vse bolj napeti in deset let se zaman borijo z gluhiimi ušesi v Novem mestu.

Že leta 1976 so sprejeli investicijske programe, ki pa so obležali v predalu — sredstva, za 60

milijonov dinarjev jih je, pa v banki. Tudi v pripravah na novo srednjeročno obdobje za te delavce v IMV ne znajo ali nočejo poiskati razvojnih možnosti.

Družbenopolitično vodstvo jim skuša pomagati, pa zaman. Zahtevajo problemsko konferenco s sindikatom in zvezo komunistov v IMV, pa ni nobenega odmeva. Če s temi družbenopolitičnimi organizacijami poiščejo (čeprav skromne) stike, pa se ustavi pri vodstvu IMV...

V črnomaljski občini so vse SIS presežke sredstev vrnilo združenemu delu — le pri tej TOZD so v Novem mestu obtičali in enostavno ni moč zvedeti, kaj je z njimi.

Družbenopolitični delavci v Črnomlju so zatrjevali, da jim je jasno, kako je TOZD pač sestavni del delovne organizacije in da njeni očitki, da se obnašajo »lokalistično«, nimajo nobene osnove — ne morejo pa križem rok stati ob strani, medtem ko nekaj sto delavcem v občini tako očitno kratijo najosnovnejše samoupravne pravice.

Ciril Brajer

»... Bistvena razlika med družbeno vlogo sindikatov v kapitalističnih proizvodnih odnosih in našimi sindikati, se pravi sindikati v proizvodnih odnosih socialističnega samoupravljanja, je v tem, da niso varuhi interesov delavskega razreda samo v delovnih odnosih in v boju za vsakodnevne ekonomske, socialne in politične zahteve delavcev, ampak v celotnem sistemu družbene reprodukcije. To pa iz preprostega razloga, ker se pri nas upravljanje dela in upravljanje družbenega kapitala, se pravi celotne družbene reprodukcije, spajata v samoupravnem združenem delu, se pravi v rokah delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela. Zaradi tega morajo sindikati pri nas usmerjati delavski razred v to, da vidi splošne pogoje družbene reprodukcije, da bi na tej podlagi lahko realno gledal na probleme razpolaganja z dohodkom. Sindikati morajo biti glavna gibalna sila v odnosih v samoupravnem združenem delu in prevzeti velik del nalog pri nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov, katerih temelji so določeni z ustavo in zakonom o združenem delu...«

Edvard Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, 1977

Kličemo Idrijo 71-058

Na zvezi je Marjan Beričič, sekretar občinskega sveta ZS

»Počitniško zatišje je le navidezno. Prav sedaj se ubadamo vprašanji, ki zadevajo delitev dohodka in osebnih dohodkov. V globalu smo v naši občini presegli lansko maso sredstev za osebne dohodke za 33,07 odstotka, lahko pa bi jih povečali glede na dogovor o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke le za 26 odstotkov. V konici prekoračiteljev je IMP — temeljna organizacija TIO. Da se razumemo... Tudi drugod ni kaj pohvalna podoba delitve, vendar pa drži, da smo se lotili zadeve pri koreninah. Predvsem bo treba več delati, bolj gospodariti z družbenimi sredstvi in smotrno razporejati čisti dohodek. O tem, kako uresničevati stabilizacijske cilje, pa prav zdaj potekajo pogovori v organizacijah združenega dela. Vrstijo se zbori delavcev v tistih organizacijah, kjer so prekoračitelji dogovora o osebnih dohodkih. Analizirajo poslovanje, se dogovarjajo o programih in novih ukrepih za stabilizacijsko vedenje in še posebej razmišljajo o tem, kako v vseh okoljih izkoristiti skrite rezerve, kot pravimo temu, navadno v političnem žargonu.

Za rudnik živega srebra še ni vse jasno. Strokovne službe analizirajo, kakšne so možnosti za ponovno odprtje izkopa. To je povezano z novimi investicijskimi vlaganji in tudi odvisno od razmer na mednarodnem trgu cene živega srebra.

Pravite, da ni počitnic. Pa vendarle delavci iz vaše občine letujejo, mar ne?

»V mislih sem imel angažiranje družbenopolitičnih organizacij in organov družbenopolitične skupnosti, ko sem dejal, da je počitniško zatišje le navidezno. Sicer pa smo se za letovanje delavcev kar dobro organizirali. Velja poudariti, da je rudnik posodil svoje počitniške zmogljivosti ob morju drugim delovnim

organizacijam, prav tako tudi drugi, če imajo prosti, ponudijo letovanje tistim delavcem, ki še nimajo urejenih razmer za letovanje. Po sedanjih ocenah velja, da dopustovanje delavcev iz naše občine — bodisi da so v počitniških domovih, bodisi v prikolikah, ki jih imajo v organizacijah združenega dela — teče brez težav.

— Pustimo dopustovanje. Kaj zdaj konkretno delate v občinskem svetu?

»Neke vrste anketo smo naredili v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih o gibanju osebnih dohodkov. Kar polovica »anketirancev« nam je na vprašanje že odgovorila, vendar se mi zdi, da bo septembra nujno temeljito analizirati odgovore in se marsikje ostreje pogovarjati o tem, kako gospodariti. Zgubašev sicer nimamo — vsaj tako pomembnih ne, da bi v tej poletni vročini imeli še dodatne težave, vendar pa tudi s sedanjimi poletnimi rezultati gospodarjenja v idrijski občini nismo zadovoljni. Ne z rezultati, ne z gibanjem osebnih dohodkov in tudi ne s sedanjimi rešitvami v samoupravnih aktih o nagrajevanju po delu in rezultatih dela!

Pred nami je vroča politična jesen. Zdi se mi, da bomo, kolikor bomo na področju nagrajevanja po delu in rezultatih dela storili korak naprej in kolikor nam bo uspelo oblikovati takšne rešitve, kot jih ponuja osnutek družbenega dogovora o oblikovanju in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, lahko zadovoljni. V teh razpravah o nagrajevanju po delu se srečujemo z mnogimi dejstvi, za nekatere tudi nepomembnimi, ki pa imajo še kako pomembno vlogo pri pridobivanju dohodka. Torej...? Jesen bo vroča, čeprav spet ne tako huda, da bi »zguljali glave«!

Marjan Horvat

IZ SINDIKALNIH GLASIL REPUBLIK IN POKRAJIN

Zanimiv račun o kilometrinah

Družbeni dogovor o dohodku omogoča na Hrvaškem lastnikom osebnega vozila, ki ga uporabljajo v službene namene, da si zaračunajo kilometrino v vrednosti 30 odstotkov od cene litra bencina. Danes znaša to 6,30 dinarja. Če se pelje delavec iz Zagreba v Split in nazaj — 900 kilometrov — bo kot odškodnino za to dobil 5670 dinarjev. Porabil bo 72 litrov bencina in zanj plačal 1510 dinarjev. Če odštejemo ta znesek od nadomestila, ki ga je delavec dobil za uporabo svojega avtomobila za službene namene, mu ostane 4060 dinarjev. Na koncu z zelo preprostim računom pridemo do resnice, da takšen delavec s prevoženimi 27.000 kilometrov zasluži novo stoenko!

Razen tega pa tisti, ki želi potovati iz Zagreba v Split in nazaj z letalom, za isti denar potuje kar štirikrat. Lahko bi še delali primerjave, še računali, vendar gre v resnici za to, da se družbeni denar na takšen način zbira v zasebnih žepih in da postaja izvor neupravičenega bogatstva. V tej računici seveda niso upoštevana gibanja cene nafte na svetovnem tržišču, pa še marsikaj drugega ne. Toda račun je zgovoren, mar ne? Tako je zapisal Karmelo Vlahov v Radničkih novinah.

Kaj se skriva na seznamih nezaposlenih

V Kraljevu je v seznamih samoupravne interesne skupnosti za zaposlovanje zapisanih okrog 3500 delavcev, ki iščejo delo. Če bi le polovica od teh sprejela ponudbo, da se prekvalificirajo, bi bil spisek nezaposlenih najmanj za plovico manjši. Hkrati pa v tej občini potrebujejo okrog 3000 delavcev, vendar pa ni odziva na razpise za zidarje, tesarje, betonarje in podobne profile delavcev niti med nekvalificiranimi. Delovna organizacija »Kablara« pa ima kar 400 prostih mest za tovrstna opravila. Toda nekvalificirani delavci, ki bi se lahko prekvalificirali, so bolj zainteresirani za opravljanje del čuvajev, portirjev, kurirjev in telefonistov.

Med nezaposlenimi, ki najtežje dobijo delo v občini Kraljevo, je največ tehnikov: kmetijskih, medicinskih, kemijskih, gozdnih... Če se pokaže možnost za prekvalifikacijo, se zanjo ne odločijo. Nekateri čakajo na zaposlitev tudi po deset let...

Pravzaprav se zastavlja vprašanje, če so številke, s katerimi v tej občini izkazujejo število nezaposlenih, realne. Če mednje uvrstimo tudi tiste, ki zelo radi prebirajo med delovnimi mesti, je prav gotovo to napačna podoba stanja nezaposlenosti.

»Ljudje bi radi pisarniško delo, pa kakršnokoli, čeprav v nekaterih poklicih, ki jim pravimo delavski, bolje zaslužijo,« končuje svoja razmišljanja o zaposlenih in »nezaposlenih« v Kraljevu Žika Radovanović v Radu.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ: Velenje

Vsebinsko ocenjevanje dela

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Velenje je na svoji zadnji seji ocenilo potek obravnave polletnih obračunov gospodarjenja v delovnih kolektivih Šaleške doline. Čeprav so imeli v več temeljnih in drugih organizacijah združenega dela prejšnji mesec kolektivni dopust, so načrtovane aktivnosti opravili v predvidenem roku. Druga značilnost je dokaj podrobno informiranje večine zaposlenih o polletnem gospodarjenju, trenutnem položaju in izgledih za delo in gospodarjenje v naslednjih mesecih.

Obravnave polletnih ocen gospodarjenja so pokazale, da so povsod tam, kjer so se na začetku leta kar najbolj odločno lotili uresničevanja stabilizacijskih programov, dosegli sorazmerno dobre poslovne rezultate. Za uspešna so se izkazala tudi prizadevanja za večjo vključitev v mednarodno delitev dela.

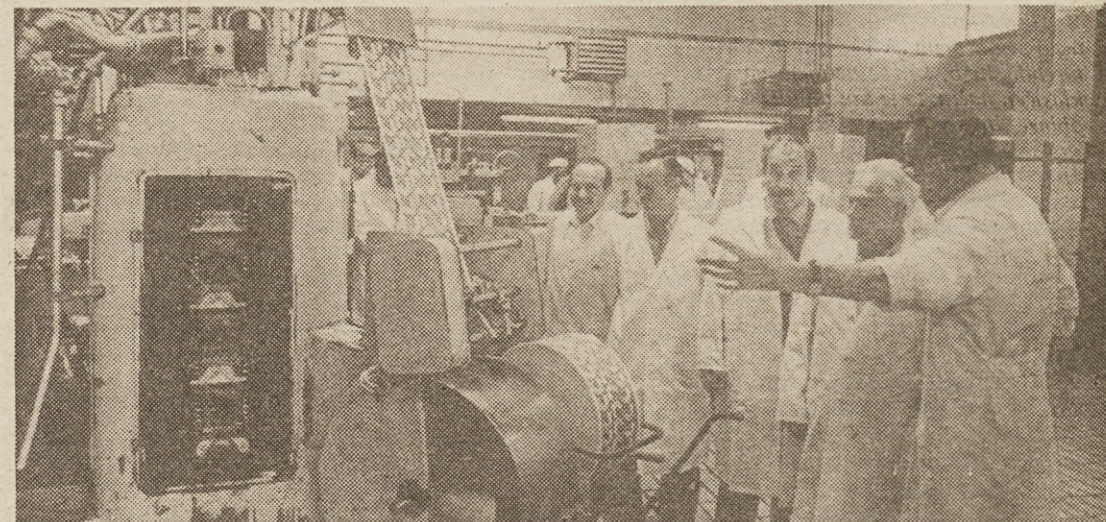
Ponekod pa, kot vse kaže, še niso povsem doumeli pomembnosti podrobnejše obravnave ocen gospodarjenja. Posebej še poročila poslovnih organov so bila marsikje pravzaprav le številčen prikaz poslovanja, manjkale pa so ocene dela in gospodarjenja, posebej pa tudi predlogi ukrepov, da bi v naslednjih mesecih boljše gospodarili in skušali uresničiti zastavljene planske cilje za to leto.

V pripravah na drugo konferenco zveze sindikatov Slovenije pa so na seji predsedstva velenjskih sindikatov posebej spregovorili o delitvi po delu in rezultatih po delu. Ugotovljati je mogoče, da v osnovnih organizacijah zveze sindikatov zamujajo z uresničevanjem dogovorjenih aktivnosti. Še zmeraj namreč čakajo na republiški dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne do-

hodke in skupno porabo. Ob tem pa pozabljajo, da je treba tako rekoč v slehernem okolju izpopolnjevati sisteme delitve po delu.

Zato bo treba storiti vse, da bi v osnovnih organizacijah zveze sindikatov vendarle začeli uresničevati že pred časom sprejeti program aktivnosti. Na seji predsedstva so menili, da bi kazalo organizirati poseben seminar za predsednike osnovnih organizacij zveze sindikatov, na katerem bi podrobno spregovorili o nalogah, ki jih imajo sindikalne organizacije pri uresničevanju delitve po delu in rezultatih dela. Pa tudi strokovne službe v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela bi morale tej nalogi nameniti v prihodnje večjo pozornost.

M. L.

Zadnje dni julija in v začetku tega meseca je bila osrednja tema razprav med delavci v združenem delu vsekakor polletni obračun gospodarjenja. Pravzaprav lahko z veseljem zapišemo, da smo kljub zaostrenim razmeram gospodarjenja zabeležili, če že ne manjše število tako imenovanih izgub, pa vsaj nižji skupni seštevki izgub. Obenem pa

se že kažejo tudi prvi, čeprav še šibki rezultati skupnih stabilizacijskih prizadevanj. To pa bi bil lahko tudi zelo jedrnat in zgoščen povzetek pogovorov, ki jih ima te dni predsednik RS ZSS Vinko Hafner v nekaterih organizacijah združenega dela. Na sliki: na obisku v KIT Ljubljanske mlekarne. (Foto: Andrej Agnič)

SZDL danes

S svinčnikom, namesto s srcem...

Še bolj učinkovito in odgovorno

Že takrat, ko smo ustanovljali samoupravne interesne skupnosti, smo se bali, da se bo birokracija vselila v SIS in motila njihovo samoupravno delo. Zaradi tega so se delovni ljudje že takrat zavedali, da bo potrebno organizacijo SIS — posebno še njihove strokovne službe — stalno spreminjati in prilagajati svojim potrebam. In tako so zdaj res v središču pozornosti strokovne službe SIS. Zelo obširna analiza dela teh služb v vseh republikah in pokrajinah je točno pokazala, kaj vse je potrebno v času stabilizacije gospodarstva stabilizirati tudi v strokovnih službah SIS. Delovna mesta v teh službah so zelo priljubljena in iskana. Število zaposlenih v SIS narašča mnogo hitreje kot v gospodarstvu. Hitreje naraščajo tudi osebni dohodki, delovni ljudje pa, ki so vložili denar za svoje skupne potrebe v SIS, so vse manj zadovoljni z njihovimi uslugami. Način delitve v strokovnih službah SIS ne spodbuja dela. Sindikati opozarjajo, da v teh službah osebni dohodki vse bolj bodo v oči ne samo glede višine, temveč tudi zato, ker ni spodbudne delitve. Očitno je potrebno v strokovnih službah SIS spremeniti ne samo pojmovanje, temveč tudi način dela.

V sindikatih Vojvodine na primer pravijo, da je potrebno spremeniti organizacijo v skladu s celotnimi spremembami v družbi, to pa pomeni v skladu z združenim delom in potrebami občanov, ne pa glede na neko imaginarno in birokratsko shemo teh služb. Marsikje so že začeli spreminjati organizacijo dela strokovnih služb. Strokovne službe SIS v Beogradu so sprejele ob koncu preteklega leta navodilo o poenostavitvi postopka za uresničevanje pravic in izvrševanje obveznosti občanov v SIS. Ta dokument so začeli uresničevati 1. januarja letos. Izvršni sveti skupščine občin in izvršni sveti mestne skupščine kot njegovi podpisniki so dolžni med drugim zagotoviti, da občinski in mestni upravni organi izpolnijo svoje obveznosti "po tem navodilu. Službe so dolžne svoj delovni čas in svoje usluge povsem prilagoditi zahtevam občanov.

V Makedoniji so šli še dlje: skupščina je sprejela priporočilo o uresničevanju pravic in interesov delovnih ljudi in občanov pred upravnimi in pravosodnimi organi, SIS in drugimi organi in organizacijami. V obrazložitvi tega priporočila je kritika strokovnih služb, ker še delujejo na klasičen način, to je kot odtujena oblast, in spodbujajo birokratsko-uradniško mentaliteto ravnania. Obsodili so tudi nekorekten odnos posameznikov iz teh služb do delovnih ljudi. Podatke naj bi zbirale strokovne službe, ne pa občani sami. Tako bodo delovni ljudje prihranili čas, ker jim ne bo potrebno stati v vrstah pred okenci.

Okenca strokovnih služb SIS bi morali vse bolj odpirati med delovnimi ljudmi in občani, ne v enih in istih zgradbah. Lep je primer občine Kragujevac, ki je organizirala matično službo v bolnici in kar tam vpisuje novorojene. Tudi delovni čas bi morale strokovne službe prilagoditi občanu. Vendar je takšnih primerov poslušala strokovnih služb za potrebe občanov zelo malo. Morda še najmanj v naši republici. V. B.

Republiška konferenca SZDL je na svoji volilno-konstitutivni seji koncem lanskega leta razpravljala o uresničevanju pobude tovariša Tita o kolektivnem vodenju, odgovornosti in odločanju. S Statutarnim sklepom, sprejetim na konferenci, so bile zlasti domišljene nekatere statutarne možnosti in oblike aktivnosti naše najmožnejše in frontne organizacije, ki naj prispevajo k nadaljnemu in pospešenemu poglobljanju družbenopolitične vloge SZDL v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Istočasno pa je bila imenovana tudi posebna statutarna komisija, ki naj do konca letošnjega leta pripravi predlog sprememb in dopolnitev Statuta SZDL Slovenije, ki bo skoli statutarne odredbe dolgoročno omogočal in pospeševal uveljavljanje vsebine pobude tovariša Tita.

Dosedanje razprave in razprava v statutarni komisiji so pokazale, da tudi veljavni Statut omogoča uveljavljanje vsebine pobude tovariša Tita o kolektivnem delu, vodenju in odgovornosti. Zato je prevladalo mnenje, da je treba opraviti predvsem tiste dopolnitve in spremembe, ki bodo pospeševale in poglobljale demokratično bistvo SZDL in bolj jasno opredelile kolektivno delo in vodenje, kolektivno in osebno odgovornost ter trajanje mandata. Prav tako pa je bilo danih tudi nekaj drugih pobud, ki naj bi krepile mobilizacijsko in akcijsko sposobnost SZDL.

Temeljna vsebina usmeritev delovnega osnutka izhodišč in predloga dopolnitev in sprememb Statuta SZDL Slovenije je predvsem v tem, da naj le-te omogočijo in prispevajo h nadaljnji in hitrejši demokratizaciji družbenopolitičnega in samoupravnega življenja na vseh ravneh. Pri tem gre tako za vsebinska kot organizacijska vprašanja in trajanje mandata. Poglobljanje kolektivnega dela, odločanja in odgovornosti mora pomeniti predvsem odgovornejše vključevanje delovnih ljudi v nastajanje političnih odločitev ter učinkovitejše uresničevanje le-teh.

Domisliti in spremeniti bo treba torej predvsem tiste statutarne določbe, ki jih je čas preraštel ter istočasno najti organiza-

cijske in delovne rešitve, ki bodo v največji možni meri poglobljale demokratično in frontno naravo SZDL. Izkušnje na primer kažejo, da bi veljalo v Statutu bolj jasno opredeliti tako množično kot frontno komponento SZDL. Praksa namreč kaže, da organizacije in vodstva SZDL marsikje še vedno ne delujejo med ljudmi, ne upoštevajo dovolj njihovih interesov, potreb in pobud, frontnost pa često razumemo preveč formalno in forumsko. Pri tem se krajevne in občinske organizacije premalo poslužujejo obstoječih demokratičnih oblik, kot so tematske konference, sveti, sekcije itd.

S statutarnimi spremembami — tako je bilo rečeno v dosedanjih razpravah — bi morali krepiti tudi odgovornost SZDL za učinkovito delovanje delegatskega sistema. Čeprav je to temeljna funkcija SZDL, se nam v praksi še vedno dogaja, da so delegati in delegacije prepuščeni sami sebi in lastni iznajdljivosti. Zato bi morali poiskati možnosti in oblike delovanja, s pomočjo katerih bi razvijali ustvarjalni dialog in iskali najustreznejše rešitve. Odgovornost za to morajo prevzeti organizacije in vodstva SZDL ter v njej povezane frontne družbenopolitične organizacije.

Več pobud in predlogov je bilo danih tudi v zvezi z nadaljnjo mobilizacijsko in akcijsko krepitvijo SZDL. Izkušnje in praksa kažejo, da smo na tem področju često šibki. Socialistična zveza mora stati sredi življenja in biti odzivna na potrebe in probleme delovnih ljudi in občanov. Imeti mora iniciativo ter usmerjati in usklajevati interese in pobude občanov s širšimi družbenimi usmeritvami in potrebami. Iniciative, pobude in mnenja krajevnih in občinskih organizacij je treba bolj kot doslej upoštevati pri oblikovanju skupnih rešitev in stališč, ki jih sprejemata Predsedstvo in Republiška konferenca SZDL. V ta namen je nujno razvijati in poglobljati medsebojne delovne odnose ter skupaj načrtovati programe dela in posamezne akcije.

Delovanje delegacij

Pozorno bo treba proučiti tudi izkušnje in prakso v zvezi z dele-

gatskimi odnosi v SZDL. Izkušnje namreč kažejo, da delegacije in delegati hišnih in uličnih organizacij ter krajevnih organizacij marsikdaj ne opravljajo svojih dolžnosti v krajevnih in občinskih konferencah oziroma njihovih telesih. Delegati so premalo povezani s krajani, njihovimi hotenji in interesi, kar se negativno odraža v delovanju organizacij in vodstev SZDL na vseh ravneh. Mnoštvo pobud in idej delovnih ljudi, pluralizem njihovih potreb in interesov, tako ožjih kot širših, mora postati osrednje gibalno delovanje SZDL. Zato je treba dosledneje uveljavljati tudi institut fleksibilnega mandata in doseči večjo odgovornost delegatov do članstva oziroma sredine, ki jih je delegirala.

Dosedanje priprave in razprave v zvezi s pripravami predloga sprememb in dopolnitev Statuta SZDL Slovenije so opozorile tudi na potrebo po nadaljnjem utrjevanju frontne narave SZDL. Zagotoviti je treba, da bodo stališča, mnenja in pobude družbenopolitičnih organizacij resnično prisotne v frontnih vodstvih in interesnih oblikah delovanja SZDL. Samo tako bo mogoče poiskati rešitve, ki bodo v največji možni meri sprejemljive za čim širši krog delovnih ljudi, istočasno pa usklajene tudi s širšimi družbenimi interesi. Odgovornost, da bo temu res tako nosijo frontne družbenopolitične organizacije, ki morajo preko svojih delegatov tudi v praksi zagotoviti, da bo SZDL resnično postala prostor in mesto usklajevanja in dogovarjanja o skupnih akcijah.

Za poglobljanje kolektivnega dela

Posebna pozornost mora veljati poglobljanju kolektivnega dela, vodenju in odgovornosti. To vprašanje je tesno povezano z uresničevanjem principov kadrovske politike in njeno nadaljnjo demokratizacijo. Kolektivno odgovornost v SZDL — je bilo poudarjeno na dosedanjih sejah statutarne komisije — je treba postaviti tako, da bo jasno opredeljena tudi osebna odgovornost. Tudi sedanje določbe Statuta omogočajo, da v praksi uveljavljamo temeljne principe kadrovske politike kot so reelekcij-

ja, rotacija itd. Vendar v praksi često ni bilo tako. Zato je potrebno, da tudi v SZDL s statutarnimi določbami bolj jasno in konkretno opredelimo kolektivno in osebno odgovornost, vodenje in odločanje ter trajanje mandata za odgovorne dolžnosti.

Posebne pozornosti statutarne komisije je deležno uveljavljanje družbeno kontrolne funkcije SZDL. Zlasti še, ker ta določila v dosednji praksi niso polno zaživel oziroma jih marsikje nismo niti uveljavljali. Prevladalo je mnenje da bi morali s statutarnimi spremembami in dopolnitvami še bolj poudariti odgovornost SZDL do delegatskega sistema. Organizacije in vodstva SZDL prepovedko analizirajo in ocenjujejo uresničevanje skupščinske politike, niti ne dajejo dovolj pobud za razreševanje bodisi ožjih kot širših družbenih vprašanj in problemov. Zlasti bi bilo treba doseči (in k temu naj bi prispevala tudi določila Statuta), da bi organizacije in vodstva SZDL bolj tenkočutno in sprotno spremljala družbeno problematiko ter vzpodbujala samoupravne, skupščinske in druge družbene mehanizme k ustreznemu in ažurnejšemu reševanju odprtih družbenih vprašanj in problemov, ki se porajajo v procesu družbene reprodukcije.

S statutarnimi spremembami in dopolnitvami Statuta SZDL Slovenije — je bilo poudarjeno v statutarni komisiji — moramo poglobljati in uveljavljati vse tiste možnosti in oblike političnega in samoupravnega delovanja, v katerih bodo vse močnejše prihajali do izraza interesi, potrebe, pripravljenost in zavzetost delavcev in občanov za odgovorno urejanje skupnih družbenih zadev. Uveljavljanje načel, oblik in metod kolektivnega dela, vodenja in odgovornosti moramo zato v SZDL razumeti predvsem kot spodbudo in napor v vsebinskem poglobljanju in izpopolnjevanju sistema socialistične samoupravne demokratije in kot možnost učinkovitega presežanja birokratskih, monopolitčnih in nekaterih drugih nesamoupravnih pojavov in ostankov pretekle in polpretekle prakse.

»... Izhodiščna točka nadaljnega razvoja našega demokratičnega političnega sistema mora biti postopno presežanje pluralizma političnih monopolov z resničnim samoupravnim političnim pluralizmom, se pravi, s pluralizmom avtentičnih interesov samoupravnih subjektov, tako parcialnih kot splošno družbenih. Kajti naša družba ni niti monolitna niti amorfna, temveč je celota družbeno-zgodovinsko pogojenih diferenciranih interesov... Preseganje teh konfliktov je možno v dolgoročnem družbeno-zgodovinskem razvoju, ne pa na podlagi volje tega ali onega sloja delavskega razreda. Seveda moramo upoštevati, da tu ne gre za konflikte, ki bi pomenili razredno diferenciacijo znotraj delavskega razreda...«

Edvard Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja

ib

informativni bilten

Izšla je 6. številka Informativnega biltena z naslednjo vsebino:

Jerina Kodolja s sodelavci:
Potrebe po kadrih (ocena rezultatov ankete)

Avtorji opozarjajo na neskladje med načrtovanimi in razpoložljivimi kadri in s tem na hude posledice, ki bi jih vztrajanje pri ugotovljenih izhodiščih planov organizacij združenega dela pustilo na načrtovani razvoj. Aktualnost in ostrino objavljene ocene naj ponazorijo odlomek iz besedila:

»... Razvoj zaposlovanja in sprememba izobrazbene ravni, kot jo načrtujejo organizacije združenega dela, bo pomenil ne samo stagnacijo produktivnosti (stopnja rasti zaposlovanja ob največ 4,0% rasti družbenega proizvoda bi pomenila rast produktivnosti dela le za 0,6%), temveč se bodo zlasti v občinah z razvitejšo družbeno infrastrukturo poglobljala neskladja med prilivom iz šol in strukturo potreb po kadrih...«

Delovna skupina:

Znaki za prikaz kazalcev prostorskega razvoja

Delovna skupina je v skladu s predpisi, s predmetom planiranja in z načeli sodobne tematske kartografije pripravila znake v LITHOSET tehniki. Osnovni namen standardizacije grafičnih znakov je hiter, enoten in poceni način priprave grafičnega dela družbenih planov.

Franjo Vetrli:

Družbeno planiranje v občini in strokovne službe

Avtor se je dobro leto posvetil proučevanju problemov, ki jih imajo slovenske občine s pripravo planskih dokumentov. V poročilu navaja trpka spoznanja o položaju strokovnjakov v razmerah, ki vladajo v večini občin — spoznanja, ki pojasnjujejo sedanje stanje. Prispevek konča s predlogi za reorganizacijo strokovnih služb, ki se zdi neizbežna, če želimo, da bi priprave planov potekale smotorno in učinkovito.

Poleg teh prispevkov so v biltenu objavljene še:

- predstavitev risalnika VER-SATEC na IKPIR, FAGG;
- predstavitev dveh novejših knjig:
  - A. Bajt: Osnove ekonomske analize i politike
  - M. Čirović: Monetarno kreditni sistem
- redna pregleda:
  - kongresov, simpozijev in tečajev v tujini v l. polovici leta 1980;
  - aktualnih člankov iz domače periodike za januar—marec 1980

Informativni bilten Zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje dobiti pri založniku: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Vojko Hobič

Na Tolminskem bo potrebna skrbna družbena akcija

Alkoholizem si utira pot

Statistični podatki o porabi alkohola v občini Tolmin kažejo, da je alkoholizem v občini precej razširjen. Najbolj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da se ta poraba stalno povečuje.

Leta 1977 je znašala poraba vina 3.120 hl, leta 1978 se je povzpela že na 3.482 hl ali za 11,8 odstotka več. V letu 1979 pa smo ugotovili še večje naraščanje. Podatek bi bil verjetno še poraznejši, če bi v statistiko bili vnešeni tudi podatki o porabi vina pa tudi drugih alkoholnih pijač, ki jih občani pridelajo sami oziroma kupijo v sosednji Italiji, kar je pogost pojav.

Koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu in narkomaniji pri OK SZDL Tolmin je sklenil narediti konec tako po-

raznemu stanju. Sprejel je vrsto ukrepov, ki jih bodo morali dosledno izvajati v vseh okoljih. Tu ne gre zanemariti v prvi vrsti dejavnosti sindikata, saj analize kažejo, da je med delavci v organizacijah združenega dela alkoholizem zelo prisoten. Posebno se je v zadnjih letih pomnožil alkoholizem med mladimi.

Za alkoholne pijače je bilo v letu 1979 porabljen 6 — 7 odstotkov letnega neto osebnega dohodka. Dovolj zgovoren je tudi podatek, da je bilo zaradi vinjenosti lani odvzeto vozniško dovoljenje 19 voznikom, zanesljivo pa je bilo veliko tudi takih, ki roki pravice niso prišli v roke. Na tem področju družbena samozavešča žal vse preveč spi.

V občini ni nobene mlečne re-

stavracije, alkoholne pijače pa točijo celo v slaščičarnah, ki so sicer namenjene čisto drugim storitvam! V občini delujeta dva kluba zdravljenih alkoholikov, ki združujeta v Bovcu in Tolminu 75 članov. Zaradi alkoholizma so do sedaj zdravili 203 občani; iz občine se povprečno redno zdravijo zaradi alkoholizma trije občani.

Vsi dosednji napor, ki so bili vloženi za preprečevanje tega družbenega zla, niso dali zelenih rezultatov. Vse premalo je namreč poglobljenega sodelovanja med zdravstvom, šolstvom in drugimi institucijami. Da bi se uspešno postavili po robu alkoholizmu, je potrebno izvesti širšo organizirano akcijo. Ta se bo po

navodilih koordinacijskega odbora pričela v teh dneh.

Poglavite naloge akcije bodo: prepoved točenja alkoholnih pijač pred 8. uro zjutraj, prepoved točenja alkoholnih pijač vinjenim osebam, prepoved vnašanja alkoholnih pijač na delovna mesta, ukinitvev reprezentance, prepoved točenja in večji nadzor nad točenjem alkoholnih pijač v lokalih, ki niso temu namenjeni, pa tudi ne nazadnje pridobitev vsaj ene mlečne restavracije v občini.

Boj proti alkoholizmu ima pomemben delež pri zagotavljanju socialne varnosti občanov in večjih delovnih uspehov. Doseči vse zastavljeno pa pomeni tudi velik prispevek k stabilizaciji.

Obisk pri nagrajencih: Avtoradgona

Revolucija med strojem in trsom

Danes se verjetno nekdanji aktivisti, ki so po osvoboditvi v tem delu Slovenskih gor in Prleki neukim viničarjem in siromašnim kmetom razlagali socializem, samo nasmihajo, ko jih pot vodi po asfaltu ob Muri in ko ob nekdanjih peščenih njivah zagledajo povsem nove proizvodne dvorane Avtoradgone in Elrada. Verjetno tudi sami ne morejo verjeti, kakšno preobrazbo je doživel ta del naše slovenske zemlje v treh desetletjih.

Po Radgoni kroži anekdota, da je pred leti prišel v ta kraj direktor, se rokoval z delavci in jih ozmerjal, ker niso bili preveč veseli ob svojem delu. Potem je pripeljal inženirje in nekega dne

Drago Horvat

Franc Kardinar

inž. Branko Cipot

Terezija Cipot-Tina

Janko Širanko

inž. Branko Kurbus

rekel: »Tovariši, tako zaplotniško in tjavdan ne moremo več ne živeti in ne delati. Zato si odtrgajmo denar in ga dajmo dvema, ki naj gresta v širni svet pogledat, kaj se tam dogaja. Toda, ko se vrmeta, nam morata povedati ne kako, predvsem, kaj naj delamo...« V Avtoradgoni trdijo, da je bilo res tako...

Zametek Avtoradgone sega v obrtno delavnico za popravilo koles, tega najmožnejšega prevoznega sredstva. Ker pa so tedaj delavci s popravilom koles živeli le od rok do ust, so se začeli ukvarjati še s popravilom avtomobilov. Potem so začeli razvijati karoserijsko dejavnost in kupili stara avtobusa za prevoz delavcev in šolarjev. Karoseristi so se začeli vse bolj navezovati na mariborski TAM in izdelovati karoserije za specialna vozila. Z leti so se v celoti vključili v Tamov proizvodni program. Z razvijanjem ene dejavnosti niso pozabili na drugo. Zavestno so se odločili, da bodo vsak prihranjeni dinar vlagali v nove naložbe. Najprej so rekli, da bo to njihov avtopark. Potem so iz njega pretakali denar nazaj v karoserijsko proizvodnjo in iz vsega skupaj v nove proizvodne prostore. Kolektiv se je večal iz leta v leto, proizvodnjo so podeseterili, toda na uspehih se niso dolgo gregli. In semkaj sodi že prej omenjena anekdota, ki pove, kako so prišli še do tretjega programa, to je do ideje o proizvodnji bivalnih kontejnerjev...

»Še pred petnajstimi leti je bilo v Pomurju vprašanje, kam z odvečno delovno silo. Danes pa je vprašanje, kje dobiti dovolj delovne sile,« dodaja Drago Horvat, sekretar ZK DS skupnih služb. »Tina je omenila, kako smo rekrutirali delavce za vse večje potrebe naše proizvodnje.

Naši delavci so ljudje z najbolj nerazvitih območij, potomci nekdanjih viničarjev in imajo še nekaj zemlje. Zato se težko opredelijo ali za tovarno ali za zemljo. V kolektivu čutijo, da imajo socialno varnost, zemlja jim daje dodatni vir dohodka.

Najprej so vlagali v stroje, ljudje so počakali

»Pred sedmimi leti smo uspeli zgraditi prvi novi objekt in vanj

prešlili del naše dejavnosti. Potem smo leto za letom gradili, vlagali in pridno delali. Pred petimi leti smo reorganizirali kolektiv v tri TOZD in delovno skupnost skupnih služb. Potem smo organizirali temeljno organizacijo, to je TOZD bivalnih kontejnerjev in zdaj bi radi del skupnih služb organizirali v svojo TOZD. Naš razvoj je bil tako dinamičen in sunkovit, da smo naenkrat na novo zaposlili tudi po tristo delavcev,« pojasnjuje Terezija Cipot-Tina, predsednica konference sindikata. »Razumljivo je, da smo ob takšnem hitrem razvoju te delavce s težavo usposabljali tudi v dobre samoupravljajce, ker je vsak prinesel s seboj del okolja, iz katerega je izhajal.«

»Menim, da velja poudariti to naše sodelovanje s strokovnimi službami,« poudarja inž. Branko Kurbus, sekretar osnovne organizacije ZK v TOZD Bivalne enote. »Gre namreč za dejstvo,

nerazvitosti. Te odločitve smo sprejemali kolektivno, na zborih vseh delavcev, torej na najvišji samoupravni ravni. Zato tudi ni čudno, če v našem kolektivu doslej še ni nihče postavil vprašanja solidarnosti, ker smo vse zgradili prav s solidarnostjo, ko je ena panoga in pozneje TOZD pomagala na noge drugi in zdaj pomagamo četrti in peti,« meni Janko Širanko, predsednik centralnega delavskega sveta in član TOZD Avtoprevoz.«

Vendar je tukaj iskati vzrok, da se ti delavci slabo vključujejo v delo sindikata in samoupravnih organov.«

Pred tridesetimi leti bi težko kdo verjel, da se bo iz majhne obrtne delavnice za popravilo koles v tako zakotnem podeželskem trgu kot je Gornja Radgona, razvil kolektiv, kot je danes Avtoradgona. V štirih TOZD in delovni skupnosti skupnih služb je 1250 zaposlenih, ki se danes ne ukvarjajo več s popravilom koles, toda kolo jim je ostalo v simbolu kot nekaj, kar se vrti naprej. V teh treh desetletjih so zgradili nove tovarne, postotirili število zaposlenih in na nekdanjih peščinah postavili temelje industriji tega dela sveta ob Muri.

Izredno dobro sodelovanje s strokovnimi službami

»Čprav imamo dobro vpeljan delegatski sistem, smo presenečeni ugotovili, da so bili prav naši delegati med tistimi, ki so se najslabše obnašali do svojega poslanstva. To je bila napaka, ki nas je prisilila v razmišljanje. Usedli smo se skupaj in zadevo prevetrali. Ugotovili smo, da smo izvolili neustrezne delegate in pa to, da je gradivo, ki ga dobivajo delegati, tako strokovno zavozlano, da ga še s skupnimi močmi komaj spravimo vsaj toliko na čisto, da vemo, za kaj v bistvu gre. Zato je bilo toliko negodovanja delegatov, češ, kaj bi tam, saj gre za zadeve, ki jih delegat ne razume, ne pozna in se potem mora o njih na hitro odločiti in zanje glasovati.«

»Zato je direktor z dekretom odločil, da sestavimo ekipo naših strokovnjakov, ki potem to gradivo obdelajo in ga v sprejemljivi obliki posredujejo kolektivu,« razloži Franc Kardinar, namestnik predsednika osnovne organizacije sindikata v TOZD Avtoprevoz-servis.

»Menim, da velja poudariti to naše sodelovanje s strokovnimi službami,« poudarja inž. Branko Kurbus, sekretar osnovne organizacije ZK v TOZD Bivalne enote. »Gre namreč za dejstvo,

da teče to sodelovanje v kolektivu že od vsega začetka in je po vsej verjetnosti eden izmed vzrokov za tako uspešen razvoj in gospodarjenje našega kolektiva. Odnosi so dobri in izredno tovariški, gre za odnose, ki po mojem mnenju edini omogočajo skupno delo. Naše strokovne službe ne glede na strokovne in delovne obveznosti nikdar ne odpovedo ali ne odklonijo sodelovanja s katerokoli politično ali družbeno organizacijo. Prav zaradi takšne pripravljenosti za tovrstno delo potem tudi sindikat lahko uspešno izvede svoje delovne akcije in programe. Tudi zaradi teh dobrih odnosov je obveščena v kolektivu na tako visoki ravni.«

»Že prej smo govorili o tem, odkod so naši delavci. Pri tem moramo povedati, da gre v bistvu za mlade ljudi, saj je poprečna starost kolektiva 27 let, torej za ljudi, ki se ne morejo pohvaliti z velikimi izkušnjami na področju samoupravljanja in so torej še bolj potrebni dobrega dela v sindikatu,« dodaja inž. Branko Cipot, predsednik ZSMS. »Na srečo je kolektiv vedno imel in še ima posluš za probleme mladih. Ti doslej v kolektivu res niso delovali organizirano (še nedavno smo ustanovili osnovno organizacijo ZSMS), vendar je našo mladino čutili v vseh krajevnih skupnostih, kjer prebivajo. Zelo dobro smo razvili športno dejav-

nost, smo pokrovitelji mladinske delovne akcije Negova 80, negujemo tudi lepo besedo. Vendar če je v kolektivu dobro organiziran sindikat je za druge organizacije veliko manj dela. Pri nas je že tako.«

»Še marsikaj nam je ostalo, kar bomo morali v prihodnje urediti. Resda imamo dobro organizirano informiranje, da dobro delujejo naše sindikalne skupine, tudi delegatski sistem, če odštejemo tiste že omenjene primere, vendar nam ostaja še mnogo dela. Naš delavec ni čakal na resolucije in stabilizacijo križem rok. Mi smo pazili in pazimo na vsak dinar, vendar ostaja tudi še okrog tega marsikaj nedorečenega,« ugotavlja T. Cipot.

»Predvsem tudi zato, ker je naš delavec leta in leta vlagal v proizvodnjo, zanemarjal sebe in se zavestno odpovedoval višjemu družbenemu standardu. Resda imamo urejeno družbeno prehrano, s katero pa nismo najbolj zadovoljni. Resda imamo nekatere stvari kljub vsemu že urejene, toda ni pravično, da ti kdo od zgoraj določi, koliko lahko daš v kakšen sklad. Za nas je to tembolj boleče, ker so prizadeti tisti skladi, iz katerih bi lahko zdaj črpali denar za dvig življenjske ravni našemu delavcu. Temu delavcu, ki si je leta in leta odtrgaval od ust, da bi si ustvaril dobre delovne pogoje in takšno gospodarjenje, ki mu bo to samoodrekanje z obrestmi vračalo. Tako pa je zdaj narobe: dobro gospodarimo, pridni smo pri delu, imamo denar, vendar ga ne moremo dati tja in razdeliti tako, kakor bi sami hoteli. To naše delavce pekli in o tem pogosto teče beseda,« razlaga D. Horvat.

»Zdaj imamo v načrtih pomembno naložbo za dvig družbenega standarda našega delavca. Skupaj z drugimi kolektivi, ki so že ali še bodo gradili svoje proizvodne prostore v tej industrijski coni, bi zgradili skupen obrat družbene prehrane. Tudi v Radgoni so danes možje in žene zaposleni enakopravno, zakaj potem ne bi tudi njim omogočili, da se po končanem delu ne ubadajo še z gospodinjstvom.«

Janž Sever

ČGP DELO — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, LJUBLJANA in RO INFORMATOR — OUR NOVINSKO IZDAVAČKA KUČA, ZAGREB

obveščata vse organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije in njihove strokovne službe, znanstveno-raziskovalne institucije, fakultete družboslovnih ved, knjižnice in druge pedagoške ustanove ter posameznike,

V tisku je prvi zvezek:

VIDIKI RAZISKOVANJA RAZVOJA SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBE

V tem zvezku bodo objavljeni poleg uvoda Petra Toša uvodne besede Toda Kurtovića predsednika Zvezne konference SZDLJ ob otvoritvi znanstvenega posvetovanja in govor člana predsedstva CK ZKJ Staneta Dolanca pod naslovom »Marksistična znanost in družbena praksa« ter še naslednji prispevki: Samoupravljanje in politična znanost, Samoupravljanje in filozofija, Samoupravljanje in ekonomija, Samoupravljanje in psihologija, Samoupravljanje in pravo, Samoupravljanje in sociologija in Problemski okvir za interdisciplinarno preučevanje socialističnega samoupravljanja v Jugoslaviji.

Naročila sprejema Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4 in Knjigarna DE, Tavčarjeva 5 v Ljubljani.

da bomo začeli izdajati Zvezke za teorijo in prakso samoupravljanja

v katerih bo natisnjeno gradivo, ki ga bo pripravil Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani. Zvezki bodo izhajali v slovenskem, srbohrvaškem in angleškem jeziku.

Posamezen zvezek v kateremkoli od navedenih jezikov stane 120 din.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvodov prvega zvezka TEORETIČNI IN METODOLOŠKI VIDIKI RAZISKOVANJA RAZVOJA SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBE, v ..... jeziku. Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Hkrati želimo postati redni naročniki zbirke ZVEZKI ZA TEORIJU IN PRAKSO SAMOUPRAVLJANJA, in sicer nam pošljite ..... izvodov posameznega zvezka. Račun bomo plačali v zakonskem roku.

Zig

(podpis naročnika)

(ime in priimek podpisnika)

Enkrat eden, drugič...

Zanesljivi Novomeščani

Ni še dolgo tega, kar smo se prijetno presenečeni pohvalili, kako nas tudi v dopustniških dneh dopisniki niso pustili na cedilu. Pa je prišel avgust, z njim končno prava vročina in že nam je žal, da pri prejšnji hvali nismo potrkali na les.

Trden steber akcije »1000 delavcev — sodelavcev« je ostalo Novo mesto. Predvsem SGP Pionir je vzel stvar pošteno zares in njihove prispevke moramo naravnost umetelno razporejati, da se vaša stran ne bi spremenila v njihovo interno glasilo.

Tako naj nam drugi dopisniki ne zamerijo »naklonjenosti« novomeškimi gradbincem in lepo bi bilo, če bi jih kar se da posnemali. Tokrat so se oglasili tudi iz Krke s prispevkom, ki je kot nalašč za čas dopustov, pa še primerje hvale vreden, saj takšno združevanje sredstev gotovo zasluži pozornost. V eni od prejšnjih števil smo pisali, kako »delavskemu turizmu« nikakor ni z rožicami poslano in skupno reševanje teh težav bo stvari gotovo hitreje in lažje premaknilo naprej.

Se nekaj — kaže, da bomo morali začeti razmišljati o spremembi naslova rubrike. Kot bi ga vzeli preveč zares in je zdaj ta »eden« Nov mesto, »drugič« pa pač tri pike. Saj naslov res ni edino zrcalo rubrike, pa vendar — pošljite nam čimveč predlogov, kako naj naslovimo stran, namenjeno akciji »1000 delavcev — sodelavcev«. Morda boste pod svoj naslov tudi članke raje pošiljali?!

Ciril Brajer

Pota samoupravljanja v hišnih svetih

Nešteto samoupravnih pravic imamo — vendar ob enakem številu dolžnosti! Ena teh pravic in dolžnosti je tudi hišna samouprava, ki ji dajemo v zadnjem času poseben poudarek. Stanovalec bi radi dali čimveč možnosti, da bi lahko v »svoji« hiši gospodarili tako, kot bi bila v resnici tudi lastninsko njihova. Poudarjamo, da mora imeti zbor stanovalec čim večjo moč odločanja o tem, kaj in kako je treba narediti, kaj ima prednost, kako porabiti denar, namenjen za vzdrževanje bloka, in podobno.

V času teh prizadevanj pa se je stanovalec bloka v Korčetovi 8 v Mariboru postavila po robu birokracija ali nekaj podobnega —

za kaj gre, naj bralci presodijo sami.

Letos je zbor stanovalec med drugim načrtoval beljenje stopnišča. Kot dobri gospodarji so se namenili beliti sami, prihraniti denar in ga uporabiti za kaj drugega. Dogovorili so se, da bodo belili v maju na pristo soboto in nedeljo. Predsednik hišnega sveta je moral zbrati material in obvestiti stanovalece, kdaj se bodo lotili dela. V skladu s tem dogovorom je napravil tudi predračun, s katerim bi dobil naročilnico za nakup v trgovini.

Do tu je šlo vse v redu — trgovci so material zložili in napisali predračun. Pri naročilnici pa se je zataknilo. V TOZD Gospodarjenje s stanovanji v DO Tovarna avtomobilov in motorjev Maribor predsedniku hišnega sveta niso hoteli dati potrebne naročilnice. To so razložili s tem, da pač ni nikogar, ki bi lahko za-

gotovil, da bo pleskanje opravljeno kakovostno (pa jim je predsednik lepo pojasnil, da so stanovalci stopnišče brez vseh napak že dvakrat sami pobelili). V omenjeni TOZD so trmasto vztrajali, da morajo stopnišče pobeliti strokovnjaki. Trdili so tudi, da naše delo ne bi bilo ekonomično glede na stroške, ki bi nastali ob možnem ponovnem beljenju.

Zdaj že v strahu, da bi res ne nastali preveliki stroški, je predsednik hišnega sveta predlagal, naj se naroči predračun, po katerem bi vedeli, koliko bi stalo beljenje stopnišča, če bi ga za upali strokovnjakom. Predračun stroškov v lastni režiiji je znašal 3.600 dinarjev, tisti, ki so ga kot približnega predložili v TOZD Gospodarjenje s stanovanji, pa 17.000 dinarjev.

Predsedniku se je seveda zdelo, da je razlika med tema dvema cenama prevelika in da bi bilo na vsak način bolj gospodarno, če bi stanovalci sami pobelili stopnišče. Zakaj bi po nepotrebnem zapravljali denar in to prav v času stabilizacije, ko si na vseh koncih prizadevamo čimveč prihraniti?!

Predsedniku hišnega sveta se je torej takšno govorčenje o gospodarnosti zdelo nelogično, a ob vztrajanju, naj delo opravi strokovnjak, je le pristal na to in se dogovoril, naj strokovnjak pride v blok in napravi uradni predračun.

No, minil je že več kot mesec dni, a strokovnjaka še ni bilo. Zato se je predsednik ponovno obrnil na odgovorno osebo v omenjeni TOZD in zahteval, naj izvajalec vendarle že pride, napravi predračun, da bi lahko na zboru stanovalec razpravljali tudi o tem predlogu.

Spet je minil mesec, ne da bi se izvajalec prikazal. Zato se je eden od stanovalec razhudil in odšel v TOZD Gospodarjenje s stanovanji, da bi le dobil prvotno

zahtevano naročilnico za material. Zdelo se mu je namreč nevdružno, da lahko zboru stanovalec prepovejo uporabljati lasten denar na resnično najbolj gospodaren način. Imel je tam dokaj grenak pogovor, a je le dosegel, da lahko stanovalci Korčetove 8 sami pobelijo stopnišče — ob pogoju, da sta dva stanovalec podpisala jamstvo, da bo delo opravljeno na primerni strokovni ravni.

Kaj je pri vsem tem v resnici gospodarno, naj presodijo bralci sami...

Jovan Drobniak
glasilo delovnega kolektiva
ZIV TAM

Krka in Pionir zgradila počitniški dom v Vrsarju

Konec petdesetih let je kupila Krka v Vrsarju staro stavbo, ki jo je preuredila v počitniški dom za letovanje svojih delavcev. Čeprav je vsa leta vlagala veliko sredstev v vzdrževanje doma, pa ga leta 1978 ni bilo več možno primerno urediti. Dom je bil potreben preureditve in posodobitve, saj je bilo v dveh objektih, kjer je bilo uporabnih 32 postelj le dvoje sanatorij, pa tudi kuhinja ni več ustrezala.

Krka se je že leta 1976 na pobudo sindikata odločila, da dom v Vrsarju obnovi. Izdelani so bili projekti, po katerih naj bi dom preuredili in dobili tako nekaj več kot 100 postelj.

Sredi leta 1978 je sprejela »Program razvoja počitniških zmogljivosti za obdobje 1978-1982«, v katerem je predvidela tudi preureditev počitniškega doma v Vrsarju. Kolektiv s 2.700 delavci je tedaj razpolagal le z 21 lastnimi ležišči za letovanje, potreboval pa bi jih 200. Kljub temu pa je Krka zadovo-

ljivo reševala problem letovanja svojih delavcev, saj je vsako leto najemala hotelske zmogljivosti. Ker pa je bila to le kratkoročna rešitev — hotelske zmogljivosti je vsako leto težje zagotoviti, pa tudi vse dražje so, je Krka v petletnem programu razvoja opredelila, kako si bo zagotovila lastne zmogljivosti za letovanje delavcev.

Danes ima Krka počitniški dom v Piranu, ki lahko sprejme 21 letovalcev in v večletnem zakupu prav tako v Piranu dom z 20 ležišči. V Nerezinah na otoku Lošinju je kupila 12 počitniških hišic, v katerih ima 48 ležišč in sedaj v obnovljenem domu v Vrsarju 72 novih ležišč. Tako razpolaga danes s 141 ležišči za letovanje. S srednjeročnim programom razvoja je sicer Krka načrtovala več kot 300 lastnih ležišč, vendar pa se načrt, po katerem naj bi na otoku Braču, v mestecu Milni, zgradili rekreacijski center za letovanje delavcev novomeške občine, ni uresničil.

Leta 1979 je Krka na podlagi sprejetega petletnega programa razvoja počitniških zmogljivosti sklenila s SGP Pionir samoupravni sporazum o združevanju sredstev za obnovo počitniškega doma v Vrsarju. Vrednost naložbe je znašala 37 milijonov dinarjev, od tega je Krka prispevala 23,9 milijona dinarjev in si tako zagotovila 72 ležišč. Pionir pa 13,2 milijona dinarjev in ima v počitniškem domu 40 ležišč. S samoupravnim sporazumom sta Krka in Pionir določila način planiranja, določanja cen in storitev počitniškega doma ter se dogovorila o vseh drugih skupnih zadevah. Za spremljanje uporabe in izvajanja določb samoupravnega sporazuma sta imenovala izvršilni odbor, v katerem ima vsaka delovna organizacija po tri predstavnike, od tega je eden predstavnik sindikata.

Počitniški dom Krke in Pionirja je bil dokončan konec juli-

ja, prvi delavci pa so v njem letovali že 1. avgusta. Izvajalec del je bil SGP Pionir, ki je dela opravil v rekordnem roku, projekte pa je izdelal dipl. inž. arh. Sebastjan Juraj.

Cena polnega penziona v domu znaša 290 dinarjev, delavci Krke plačajo regresirane cene, ki znašajo od 95 do 180 dinarjev. Predstavniki obeh delovnih organizacij razmišljajo tudi o ureditvi dela obale v rekreacijske površine — to pa bo na vrsti prihodnje leto.

Katja Štimac
KRKA, tovarna zdravil
Novo mesto

O akciji v SGP Pionir

Danes, ko poteka že četrti mesec akcije »Tisoč delavcev — sodelavcev«, lahko tudi mi ugotovimo zadovoljiv uspeh.

Akcijo smo zastavili že marca. Število novih sodelavcev se iz meseca v mesec vidno veča, saj se je do danes oglasilo že 34 dopisnikov, od katerih tretjino že lahko prištevamo med stalne sodelavce — dopisnike.

Prispevki zajemajo dela strokovnih služb, samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij, športne dejavnosti, humorja itd.

V našem glasilu »Pionir« veliko poročamo o akciji, nismo pa ji namenili posebne rubrike, ker želimo, da vsak, ki se odloči, da kaj napiše, postane naš stalni sodelavec, saj bo akcija le tako dosegla svoj namen. Konferenca je že imenovala akcijski odbor in sprejela program.

Zavedamo se pomena akcije, zato pričakujemo, da se bo število dopisnikov še povečalo, predvsem iz vrst družbenopolitičnih delavcev, s tem pa bo informiranje v naši DO še boljše.

Katjuša Borsan
SGP »Pionir« Novo mesto

NAJ OSTANE MED NAMI

PRETIRANA SKRB

Prejšnji teden se je Vinko Hafner dva dni mudil v Beli krajini. Po obisku brigadirjev in popoldne še v Iskri v Črnomlju se je hotel spočitiv hotelu v Semiču. Pa ga je zdramilo vztrajno zvonjenje telefona. Klical je receptor in se skrbno pozanimal, če tovariš predsednik še kaj želi, če je z vsem zadovoljen...

Do takrat je že bil, potem pa malo manj — ura je bila namreč že blizu polnoči.

Naslednji dan je po pomniku z družbenopolitičnimi delavci obiskal še Beti v Metliki. Po dolgem pogovoru je nekdo le opazil, da se je število prisotnih močno skrčilo in se je predsedniku RS ZSS opravičil, češ saj veste...

»Nič, nič«, ga je prekinil Vinko Hafner. »So šli vsaj delat.«

C. B.

FOTOAMATER NA OBISKU

Marko Hribar še nobene fotografije ni poslal na razstavo, nikoli ni bil član fotokluba, pa vendar se nam je zdelo, da sodi v našo rubriko. Znanci ga namreč tako pogosto vidijo s fotoaparatom v rokah, da pravijo kako ima Marko tri očesa.

Ko smo že pred časom pisali o ljubljanski Velani, kjer so svojemu glasilu takrat odevali novo obleko, so nam delavci pravili, da brez Markovega »tretjega očesa« ne mine noben pomemben dogodek, proslava, izlet... in da bo zato eden najpomembnejših »krojačev« novega Glasu Velane.

»Res sem neke vrste službeni fotograf«, se strinja Marko. »To pa še ne pomeni, da so delovni motivi, prireditve in sestanki res področje, ki me najbolj privlači. Sploh bi se težko opredelil za katerekoli ozko tematsko področje. Vem, da bi ožja usmeritev brez dvoma dvignila raven mojih izdelkov, pa kaj, ko me mika vse, kar je lepega in veselega. Tega pa je toliko, toliko... No, čeprav takole niham med neštetimi motivi, drži, da najraje »ujamem« otroke. Takšen posnetek komajda lahko spodleti, ko pa so tako sproščeni, iskreni in zgovorni.«

Marko Hribar

Tako Marku ni do »visoke umetnosti« v fotografiji, rad fotografira vse in povsod, kjer lahko najde kaj lepega, razveseljajočega. Obiskali smo ga doma in ko je odprl omaro, se je iz nje kar vsulo. Brez albumov, nobenih skatel, reda. Skladovnica fotografij od časov, ko je še kot fantič »pribahtal« prvo kamero pa do danes, vse pomešano.

»Najlepše je kar tako na slepo seči v svojo preteklost in privleči na dan njene drobce. V takšnih trenutkih, ko ne iščem nekih določenih spominov, sem prav fotografiji hvaležen, ko vidim, da sem skozi

Gora slik, trčetrte gore otroci, največkrat pa hčerkica Tanja

okence kamere vedno rad iskal prav lepe stvari in mi jih zdaj lahko privabi nazaj.

Ciril Brajer

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist Rdečega križa, odgovoren za krvodajalstvo.

Kri je nenadomestljivo zdravilo. Človek lahko s krvjo vedno pomaga. Dajanje krvi je odraz človečnosti in eno izmed meril naše osveščenosti in solidarnosti do seba in drugih.

AVGUST 1980

ŠENTJUR	
PRI CELJU	19., 20.
METLIKA	21., 22., 26.
JESENICE	27., 28., 29.

RDEČI KRŽ SLOVENIJE

Veliko zanimanje delavcev Impola iz Slovenske Bistrice za letovanje ob morju

Povečane nočitvene zmogljivosti

V delovni organizaciji IMPOL Slovenska Bistrica je zaposlenih prek 2000 delavcev. Za njihov oddih skrbi posebna komisija, ki je imela letos še posebno težavno nalogo, saj se je morala srečati z velikim povečanjem zanimanja za letovanje ob morju. Letos se je prijaviło za letovanje kar blizu 1500 zaposlenih in njihovih najozjih družin-

skih članov.

Delovna organizacija IMPOL ima na voljo skupno 180 ležišč in to v obmorskih letoviščih Červar pri Poreču, Mali Lošinj in na Rabu. Svoj počitniški dom pa imajo tudi na bistrškem Pohorju. Čeprav so si letos uspeli zagotoviti 30 dodatnih ležišč na otoku Rabu, bodo le s težavo zagotovili letovanje v svojih počitniških hi-

šicah ali domovih ob morju vsem zainteresiranim.

Da pa bi kar največjemu številu zaposlenih zagotovili nemo-teno letovanje predvsem v obmorskih krajih, za kar velja še posebno veliko zanimanje, so se v IMPOLU dogovorili, da bodo v kratkem povečali nočitvene in druge zmogljivosti na otoku Rab in v Malem Lošnju. V Horvat

»... Pri uresničevanju sprejetih načel družbenega sistema informiranja se bomo sindikati še naprej zavzemali za resnične, celovite, sprotne, razumljive in jedrnatе informacije, ki so pogoj za odločanje delovnega človeka in občana. Zagotavljali bomo, da bodo prišle vse pobude delavcev na mesto odločanja, dogovarjanja in sporazumevanja. Pri tem bomo dajali prednost neposrednim oblikam medsebojnega obveščanja, spodbujali in sodelovali v poprejšnjih obravnavah, v katerih lahko pride do usklajevanja različnih interesov, mnenj in stališč...«

Sklepi in statut 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, 1979

Zvezno mladinsko delovno akcijo Posočje 80 je pred dnevi obiskal sekretar sekretariata predsedstva RSS Ivan Godec in se seznanil s potekom dela in življenja med brigadirji. Komandant naselja Angel Lahmar je goste seznanil z nekaterimi novostmi letošnje delovne akcije, povedal, da brigadirji razen delu posvečajo veliko pozornost tudi interesnim dejavnostim, ki jih je na pretek. Tudi samoupravno življenje po prihodu brigadirjev kar hitro zaživi, tako da vsi odločajo o vsem. Pomembni in za brigadirje zanimivi so tudi stiki z

delovnimi organizacijami — pokrovitelji, saj si tako lahko ogledajo delovni proces v posamezni tovari, radi pa se vključujejo tudi v kulturno in športno življenje delovne organizacije. Dobri so tudi stiki s krajevno skupnostjo, ki mladim delavcem ob odhodu izrazi vse priznanje za požrtvovalno delo. Tudi v Posočju brigadirji predlagajo, da bi morale biti delovne brigade sestavljene razen z mladimi tudi z veterani mladinskih delovnih akcij. Na sliki: Ivan Godec v brigadirskem naselju. (Foto: Stane Jan)

ZABELEŽILI SMO

Ponedeljek, 11. avgusta

Na območnem posvetovanju zasavskih in celjskih gospodarstvenikov — govor je bil o izvozu-uzvoznih gibanjih in sedanjih stabilizacijskih ukrepih, udeležil pa se ga je tudi podpredsednik republiškega IS Jože Florjančič, so ugotovili, da imata obe območji zelo skromen obseg ekonomskih odnosov s tujino. Na posvetovanju so predstavniki Gorenja povedali, da ta velika delovna organizacija ne bo izpolnila letošnjega izvoznega načrta, saj takorekoč ni TOZD, ki vsaj za nekaj dni ne bi ustavila proizvodnje.

Torek, 12. avgusta

Da bi lažje izpolnili vse letošnje načrte, je treba v prihodnje čim bolj nemoteno organizirati delo tistih tovarn, ki svoje izdelke izvažajo, so med drugim poudarili na seji odbora republiškega IS za tekočo gospodarsko in

socialno politiko. Hkrati so se na seji dogovorili, da naj bi plačilno bilančne ukrepe v republiki sprejeli v več stopnjah.

Minuli mesec so jugoslovanski rudarji nakopali približno 3,8 milijona ton lignita, rjavega in črnega premoga. Julija so v primerjavi z enakim mesecem lani nakopali za približno 10 odstotkov več premoga, ugotavljajo v združenju jugoslovanskih premogovnikov.

Petek, 15. avgusta

V Savskem logu v Kranju so odprli jubilejni Gorenjski sejem. Na 5200 kvadratnih metrih razstavnih prostorov razstavlja 3000 proizvajalcev, ki predstavljajo več kot 15.000 različnih izdelkov.

Petek, 8. avgusta

Da bi omogočil normalno prekrbo z zdravili in nekaterimi najnujnejšimi življenjskimi po-

trebčinami, je ZIS sprejel vrsto sklepov. Tako je bil sprejet sklep o določanju najvišjih proizvodnih cen nekaterih zdravil, sklep o spremembi in dopolnilu uredbe o splošnih pogojih za odobravanje potrošniških posojil, hkrati je ZIS sprejel tudi sklep o nekaterih carinskih ugodnostih za zdomec in sprejel še informacijo o medsebojnem sodelovanju neuvrčenih držav na področju izobraževanja in kulture.

Po nepopolnih podatkih je znašal lanski jugoslovanski družbeni proizvod 1161,44 milijarde dinarjev in je bil po podatkih zveznega zavoda za statistiko zneskovno za 29 odstotkov večji kot leta 1978. Med republikami je imela največji družbeni proizvod Hrvatska (301 milijardo dinarjev), zatem pa ji sledi ožja Srbija, Slovenija in BiH.

Kot ugotavlja beograjski inštitut za ekonomske vede, porabi Jugoslavija v letu dni približno 48 milijonov ton premoga. Če naj bi zadostili vsem zahtevam, potem bi morali jugoslovanski rudarji nakopati približno 80 milijonov ton premoga, kar pa je po mnenju večine strokovnjakov skorajda neuresničljiva naloga.

Po najnovejših podatkih zavoda BiH za statistiko so se čisti osebni dohodki v tej republiki v prvih petih letošnjih mesecih povečali za 18,4 odstotka v primerjavi z istim obdobjem lani. Tako so bili osebni dohodki zaposlenih v gospodarstvu višji za 19,5 odstotka in v negospodarstvu za 17,1 odstotka.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BEOGRAD, LJUBLJANA — Zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec ter podpredsednik administrativnega sveta in zunanji minister Ho Dam sta izčrpno izmenjala mnenja o položaju, nadaljnjem razvoju in krepitvi prijateljskih odnosov in sodelovanja med Jugoslavijo in DLR Korejo. V pogovorih sta zajela tudi mednarodna vprašanja, še posebej prihodnje uveljavljanje politike neuvrčenosti. Predsedniku predsedstva SFRJ Cvjetinu Mijatoviću je Ho Dam izročil poslanico predsednika DLR Koreje in generalnega sekretarja CK delavske partije Koreje Kim Il Sunga za predsedstvo SFRJ. Po uradnih pogovorih v Beogradu se je Ho Dam mudil na nekajdnevnom oddihu v Sloveniji, kjer je imel več pogovorov s predstavniki družbenega in političnega življenja.

LA PAZ — Prevratniška hunta v Boliviji je zagrozila, da bo obračunala z vsemi, ki bodo kakorkoli pomagali podtalnim elementom. Mednje sodi po mnenju hunte tudi voditelj leve opozicije Hernan Siles Zuaza. V Boliviji ilegalno tiskajo gradivo proti vojaškemu režimu. Tako je ilegalni list Svobodna Bolivija sporočil, da je v spopadih s prevratniško vojsko padlo okoli 3000 rudarjev. V La Pazu namerava vojaška hunta porušiti sedež sindikalne organizacije bolivijskih delavcev in tam zgraditi parkirišče z denarjem sindikalnih organizacij, ki so jim po prevratu 17. julija z zakonom prepovedali vsakršno dejavnost.

NEW YORK — Konvencija demokratske stranke je izvolila Jimmyja Carterja za svojega predsedniškega kandidata na novembrskih predsedniških voli-

tvah v ZDA. Njegov strankarski tekmeč za predsedniško kandidaturu senator Edward Kennedy se je umaknil iz volilnega boja šele v zadnjem trenutku na začetku konvencije.

WASHINGTON — Ameriške vojaške priprave, s katerimi naj bi si ustvarili tehnične in druge možnosti za oborožene posege na Bližnjem vzhodu, ki jih v Washingtonu imenujejo priprave za zaščito naftnih izvirov, so v preteklih tednih močno pospešile. Predhodnica novega rodu ameriške vojske, ki šteje 1800 marincev, je že na ladjah v Indijskem oceanu skupaj z vso težko oborožitvijo. V Indijskem oceanu je zdaj 30 najodobnejših ameriških vojnih ladij, Američani pa pospešeno gradijo in opremljajo tudi svoje največje vojaško oporišče v tistem delu sveta na otoku Diego Garcia. (Foto: MIK)

DE Knjižnica SINDIKATI

V zbirki Knjižnica SINDIKATI založbe Delavska enotnost je izšla brošura št. 29

Jože Holer:

VARSTVO PRI DELU

V knjižici VARSTVO PRI DELU je problematika varstva pri delu celovito zajeta in predstavlja priložnost, nepogrešljiv za vsako osnovno organizacijo sindikata, ki bi morala biti aktivni pobudnik izboljšanja delovnih razmer in posredovalec teženj in predlogov svojih sodelavcev — članov sindikata. Brošuro lahko naročite po ceni 85 din za izvod na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Štipendiranje iz Titovega sklada

Izobraževanje mladih delavcev ob delu in iz dela

Razpis štipendij za mlade delavce ob delu in iz dela za šol. l. 1980-81

Skupščina Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev SR Slovenije je za šolsko leto 1980—81 razpisala poleg stotih štipendij za otroke delavcev tudi sto štipendij za mlade delavce, ki se vključujejo v izobraževanje iz in ob delu.

Medtem ko je do sedaj iz vseh slovenskih občin evidentiranih že več kot tristo kandidatov za štipendiranje otrok delavcev, pa predlogov za izobraževanje mladih delavcev ni več kot 56.

Da bi zagotovili podelitev razpisanih štipendij je Izvršni odbor Titovega sklada podaljšal rok kadrovanja za prejem štipendije za mlade delavce iz dela in ob delu do 31. avgusta 1980.

Ob tem naj opozorimo na novost v letošnjem razpisu, saj lahko letos sprejme štipendijo sleherni delavec in ne le nekvalificiran in polkvalificiran, kakor je bilo to običajno v letih poprej.

Razpis štipendij je objavljen spodaj!

1. KANDIDATI ZA PODELITEV ŠTIPENDIJ MORAJO IZPOLNJEVATI NASLEDNJE POGOJE

- Mladi delavci
  - ki imajo najmanj dve leti delovnih izkušenj (delovne dobe)
  - dokazujejo pri svojem poklicnem delu posebno nardarjenost in prizadevnost (doseganje nadpovprečnih delovnih rezultatov, inovacije, doseganje izpopolnjevanje)
  - aktivno delajo v družbenopolitičnih in družbenih organizacijah in društvih, samoupravnih organih in skupnostih
  - se odločajo za usmerjeno izobraževanje v skladu s kadrovskimi potrebami organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti
  - niso starejši od 30 let.

2. PREDLOG ZA PODELITEV ŠTIPENDIJE MORA VSEBOVATI

- utemeljitev predlagatelja o ustreznosti kandidata (nardarjenosti in marljivosti ter družbenopolitičnem udelestitvanju)

- kadrovski interes oziroma zagotovilo predlagatelja o potrebah in zagotovitvi o zaposlitvi po končanem študiju
- za mlade delavce dokazila o delu (delovnem mestu), ki ga opravlja kandidat
- potrdilo o premoženem stanju in številu družinskih članov
- soglasje kandidata — izpolnjen obrazec (prošnja za štipendijo) DZS obr. 1.65
- stališče občinske skupne komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju o predlaganem kandidatu.

3. PRAVICE IN OBVEZNOSTI ŠTIPENDISTOV

Mladim delavcem, štipendistom iz dela se čas šolanja šteje v pokojninsko dobo, s tem da ostanejo člani delovnega kolektiva, njihove pravice, dolžnosti in obveznosti pa se urejajo s samoupravnimi splošnimi akti organizacije združenega dela.

Tem štipendistom se določa vsako leto štipendija v višini povprečnega osebnega dohodka v SR Sloveniji, ugo-

tovljenega za preteklo leto in se letno usklajuje z njegovim porastom. Za izobraževanje ob delu pa prejemajo 50 % štipendije, za nadomeščanje stroškov šolnine, odsotnosti z dela, potnih stroškov in drugega.

Štipendisti sklenejo s Titovim skladom pogodbo o štipendiranju, s katero se zavezujejo:

- da bodo v nadaljevanju šolanja dosegali: učenci srednjih šol praviloma odlični uspehi, študenti poprečno oceno najmanj 8 oziroma nadpovprečne študijske uspehe, kar potrdi svet visokošolske delovne organizacije,
- mladi delavci pa izjemoma v prvem šolskem letu v srednji šoli najmanj prav dober uspeh, v višjih in visokih šolah pa najmanj oceno 7, sicer izgube pravico do štipendije
- da bodo nadaljevali z družbenopolitično, družbeno in samoupravno aktivnostjo
- da bodo po končanem izobraževanju oziroma usposabljanju ostali zaposleni oziroma se zaposlili v dogovorjeni organizaciji združenega dela ali drugi samoupravni organizaciji ali skupnosti
- za vračilo sredstev štipendije, če ne bodo izpolnili pogojev za redno napredovanje v izobraževanju.

GOSPODARSKI KOMENTAR

Primer za vse

Med stabilizacijskimi nalogami, ki smo jih v letošnjem letu dovolj dobro uresničevali, so prav gotovo gibanja osebnih dohodkov. Na 7. seji CK ZKS konec letošnjega junija je delegat Miha Ravnik iz Nove Gorice dejstvo, da so se gibanja osebnih dohodkov umirila v predvidenih okvirih, razložil takole: »Tam, kjer smo odločanje prenesli na delavce, kot pri osebnih dohodkih, smo dosegli uspehe.«

Vsi pa se seveda družbeno sprejetih »norm obnašanja« niso držali in so si ne glede na položaj in potrebo po zategovanju pasu delili več, kakor je bilo prav in dobro. Miha Ravnik je podal »globalno oceno«, iz katere pa so štrleli posamični (toda ne tako redki) »vršaci«: delovne organizacije, kjer so si kolektivi razdelili dosti preveč sredstev za osebne dohodke.

Toda, medtem ko smo doslej ob takšnih primerih le bolj ali manj pridigali in iskali vse možne rešitve, da prekoračiteljni sporazumi o delitvi osebnih dohodkov ne bi postali tudi krši-

telji, je bila družbena akcija zoper takšne primere mnogo bolj odločna, ostra in učinkovita. Akcija seveda še ni končana, mariborski primer, ko je »letelo« nekaj najodgovornejših individualnih poslovnih organov s svojih »stolčkov« zavoljo previsokih plač (delavci pa so morali preveč izplačane OD vračati), pa je postal »vzorec«, kako je treba nastopati in ukrepati. Kako lepo bi na primer bilo, če bi lahko na takšen način pomagali razreševati na videz nerazrešljive težave ob sklepanju samoupravnih sporazumov o poslovnem sodelovanju, dobavah surovin, soudeležbi pri investicijah in tako naprej — pri katerih so družbeni organi ugotovili, da so v njih poteptane težnje iz zakona o združenem delu in katerih namen je izključno en sam — izsiljevanje novih, višjih cen...

Skratka, mariborska akcija zoper preveč izplačane osebne dohodke je pokazala, kako se je treba lotevati reševanja problemov, ki grozijo, da bodo spodkopali dobre težnje v gospodarski stabilizaciji. Odločno in brezkompromisno, toda z argumenti v rokah je treba nastopati v takih primerih. In to takoj, sicer lahko takšen ukrep zvedeni.

Boris Rugelj

Sporazum z EGS je prinesel Beti vrsto prednosti, vendar...

Lahko bi, če bi znali

Metliška delovna organizacija Beti povečuje letos obseg poslovanja kar za polovico, predvsem zaradi zagona nove naložbe v proizvodnji teksturirane preje, pa tudi večje proizvodnje v vseh drugih proizvodnih programih. V polletju so s 6 odstotkov manj zaposlenimi presegli načrtovani dohodek za 3 in skupni prihodek za 9 odstotkov — ustvarili so ga za več kot 577 milijonov dinarjev.

Pravijo, da bi bilo lahko še precej bolje, pa jim je nova naložba močno obremenila akumulativnost, devalvacija in dražja energija pa sta tudi pogoltnili lep del dohodka. Z odrekanjem vseh delavcev pa so le okreplili reproduktivno sposobnost in sedaj si obetajo boljše čase.

V prihajajočem srednjeročnem obdobju nameravajo zavreti ekstenzivni razvoj, ki se je v prejšnjih letih bohotil predvsem zaradi nezaposlenosti v Beli krajini in sodenji hrvaški občini Ozalj. Razvoj je že pripeljal do

pomanjkanja delovne sile tudi v teh krajih in začeli bodo razvijati kakovost gospodarjenja. V osnovni proizvodnji lahko menda proizvodnjo povečajo kar 100 odstotkov, ne da bi morali karkoli vložiti v stavbe. V konfekciji pa bodo z novo naložbo, vredno približno 200 milijonov dinarjev, dosegli kapitalnejšo proizvodnjo.

Vsa leta doslej je bila Beti zunanjetrgovinsko pasivna, saj so z izvozom krili le 65 odstotkov svojih uvoznih potreb. Letos so močno povečali obseg poslovanja na osnovi uvoženih surovin in čeprav so tudi izvozili precej več (v lanskih prvih štirih mesecih so izvozili za 37.565.000, v letošnjih pa že za 65.210.000 dinarjev), sami pokrivajo le 50 odstotkov uvoza. In seveda spet devalvacija, ko so z uvozom enkrat več izgubili, kot so uspeli nadoknaditi s povečanim izvozom.

Dolgoročno se mislijo težav znebiti s sovlaganjem v

program Julon, ki bo sklenilo re-produkcijsko verigo Julon — Beti — potrošniki preje. Že naslednje leto jim bo, kot kaže, uspelo uvoz v celoti pokriti z lastnim izvozom.

V Beti so pohvalili sporazum z EGS, ki je odpravil carino za precej jugoslovanskih tekstilnih izdelkov v teh deželah in tako dvignil konkurenčnost naše tekstilne industrije za približno 20 odstotkov. Vendar bi lahko že lep čas prej začeli izvažati brez carine, ko bi bili o teh ugodnostih prej obveščeni. Tako so se morali o vseh podrobnostih pozanimati pri nemški carini in tam tudi dobiti vse potrebne podatke. Ta pot po ovinkih jim je odnesla kar 150.000 mark. Tudi nasploh se pritožujejo, da doma ne morejo dobiti podrobnih informacij o poslovanju s kontingenti tekstilnih izdelkov, kar seveda slabi prednosti, ki jim jih je prinesel sporazum z EGS.

Ciril Brajer

»... Sindikati bomo vztrajali pri združevanju dohodka med temeljnimi organizacijami združenega dela v delovnih in v sestavljenih organizacijah na podlagi skupnega planiranja, ki mora zagotoviti usklajen razvoj vseh temeljnih organizacij združenega dela in boljše izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, s tem pa tudi skupno povečanje produktivnosti dela in dohodka ter večji dohodek temeljnih organizacij združenega dela, ki združujejo svoje delo in sredstva. Združevanje dohodka mora prispevati k odpravljanju skupinsko-lastniškega pojmovanja v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela in teženju po zapiranju vase. S skrbjo za neprestano združevanje dohodka moramo krečiti zavest o medsebojni povezanosti in soodvisnosti delavcev temeljnih organizacij združenega dela v delovni organizaciji in v sestavljeni organizaciji združenega dela ter o družbeni naravi njihovega dela in dohodka...«

Sklepi in statut 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, 1979

Dohodkovno povezovanje delovnih organizacij iz različnih republik

Moka, ki prinaša kruh

Že nekaj let si štirje slovenski delovni kolektivi zagotavljajo proizvodnjo pšenice pri poljedelsko-industrijskem kombinatu Sirmijum iz Sremske Mitrovice. Letos so na sremskomitrovških poljih pridelali 2.200 vagonov krušnega žita za potrebe Žita iz Ljubljane, Mlinostenine iz Ajdovščine, Merkurja iz Celja in Intesa iz Maribora.

Tako Sirmijum kot slovenski delovni kolektivi so našli skupen interes za dohodkovno povezovanje pri proizvodnji pšenice, nam je povedal Dušan Vujišić, generalni direktor RO Žitopromet iz Sremske Mitrovice. — Za nas je izredno pomembno, da si pravočasno zagotovimo odkup določene količine pridelka. Vse manj je pšenice, ki bi morala čakati na kupca. To predstavlja našo varnost. Slovenski kolektivi namreč v obdobju planiranja skupaj z nami načrtujejo proizvodnjo pšenice. Praktično že septembra, oktobra prodamo določene količine pšenice. Na drugi strani pa, menim, je takšen način pomemben tudi za slovenske kolektive. Nič več jim namreč ni treba od vrat do vrat kmetijskih organizacij in iskati potrebno pšenico.

Dolgoročno sodelovanje pri proizvodnji pšenice je sklenjeno za petnajst let. Samoupravni sporazum določa, da se cena postavlja glede na ceno, ki bi vladala na tržišču. Vsako leto se odnosi pri proizvodnji pšenice bogatijo. Po pogodbi o proizvodnji in odkupu pšenice pa sedaj samoupravni sporazum zagotavlja tudi skladiščenje pšeničnega zrna. V Sremski Mitrovici so omenjeni slovenski delovni kolektivi zgradili silose z zmogljivostjo 1.000 vagonov žita. Za to so porabili 36 milijonov dinarjev. Tako sedajni več potrebno po žetvi prevzeti vsega žita, ampak lahko ta počaka v silosih v Sremski Mitrovici. Lastni hrambeni prostori so še kako zelo pomembni tudi za vojvodinske kolektive, ki morajo svojo proizvodnjo hraniti v skladiščih in čakati, da potrošni centri zahtevajo določene količine. Letos bo samoupravni sporazum o sodelovanju še obogaten, saj bodo delovni kolektivi iz Slovenije vlagali tudi v samo proizvodnjo pšenice.

Zavedamo se, da dohodkovni odnosi še niso povsem uredni, tako kot to zahteva zakon o združenem delu, pravi tovariš Vujišić.

PIK Sirmijum ima veliko problemov z zagotavljanjem sredstev za tekočo reprodukcijo, je dejal Božidar Dostanić, namestnik generalnega direktorja v kombinatu.

Do tega prihaja zato, ker proizvajamo kmetijske izdelke in hrano, nato pa vse to počasi med letom odprodajamo kupcem. Zato menim, da smo storili dober korak, ko smo se odločili za takšno sodelovanje, saj bodo slovenski kolektivi sedaj imeli večjo možnost vplivati na setev in kvaliteto proizvodnje pšenice.

Odnosi, ki jih bo šele treba urediti, zahtevajo tudi spremembo odnosov glede na cene žita. Zato že sedaj predvidevajo, da bodo proizvajalec in potrošnik sorazmerno vložnemu delu in sredstvom sodelovali pri razporejanju skupnega dohodka in prihodka.

Opisani primer skupne proizvodnje pšenice dokazuje, da postajajo medrepubliške meje preozke za dohodkovno povezovanje pri proizvodnji, ki je skupnega pomena. Proizvodnja hrane pa je še kako skupnega jugoslovanskega pomena!

Jaroslav E. Sabol

»Z inovacijami do stabilizacije«

Pred 12. oktobrom 1980 — prvim dnevom izumiteljev Jugoslavije — poziva predsedstvo konference Zveze izumiteljev Jugoslavije vse delavce, delovne organizacije, aktivne in organizacije zveze izumiteljev in vse, ki se

ukvarjajo z inventivnim delom k sodelovanju v akciji: »Z INOVACIJAMI DO STABILIZACIJE«.

Zaradi velikega pomena, ki jih imajo ustvarjalne pobude delavcev med vsakodnevno angažiranostjo, predvsem na delovnih mestih, je treba nujno razvijati in poglobljati ter spodbujati vsakega posameznika, podpreti akcije družbenopolitičnih, društvenih in drugih organizacij za razvoj in uveljavitev inventivne dejavnosti. Vsak napor v tej smeri se mora odražati z novimi inovacijami v OZD, znanstveno-raziskovalnih in drugih ustanovah.

Dan izumiteljev — 12. oktober povezuje s sedanjusto izvirnih navdih našo oboževano revolucijo, zato si prizadevamo za še boljše rezultate kot izraz privrženosti skupnemu boju za razvoj SFRJ — po poti, ki jo je utrl velik naš doba — Tito.

Izvršujemo svoje delovne in družbene naloge še bolj zavzeto, požrtvovalno, s še več znanja, da bomo tako dosegli še večje materialne in družbene uspehe.

Ocenjujmo in vrednotimo rezultate v razvoju gospodarstva in družbe, ustvarjalne napore in

dosežke v proizvodnji, znanosti in tehniki, organizaciji in humanizaciji dela in na drugih področjih človekovega ustvarjanja.

Družbenopolitične organizacije in organi se morajo skupaj z Zvezo izumiteljev in avtorjev tehniških izboljšav Jugoslavije v vseh okoljih angažirati in omogočiti organizacijo neposrednih oblik izražanja vse večje sposobnosti in znanja delavcev, ki naj s svojim delom prispevajo, da bodo delovni uspehi še večji, ne samo v njihovem delovnem okolju, ampak v družbi nasploh.

Z družbenimi priznanji pokazimo na posebne uspehe v vsakem okolju, pa tudi na posameznike, delovne ekipe, aktivne, organe in organizacije, od TOZD do najvišjih oblik združevanja dela.

Konferenca Zveze izumiteljev Jugoslavije bo v tej akciji ob dnevu izumiteljev Jugoslavije podelila, najvišja družbena priznanja najzaslužnejšim posameznikom, organizacijam in ustanovam. Podelitev priznanja bo 12. oktobra 1980.

Ob tej priložnosti bodo morali tudi drugi udeleženci v tej akciji z družbenimi priznanji ovrednotiti pomembne delovne uspehe.

Osnovne organizacije zveze sindikatov!

V prilogi Delavske enotnosti Sindikalnem poročevalcu št. 6 sta objavljena »Družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo« in »Družbeni dogovor o skupnih osnovah za povračilo stroškov, ki so jih imeli delavci pri opravljanju določenih del in nalog«.

Dodatno število gradiva, ki je v javni razpravi, lahko po ceni 7 din za izvod naročite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali neposredno kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvodov Sindikalnega poročevalca št. 6. Naročeno nam pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno, dne: .....

Račun bomo plačali v zakonskem roku.

..... Zig ..... (podpis naročnika)

Poročilo Josipa Broza Tita na tretjem zasedanju AVNOJ (II.)

Korenine naše samoniklosti

Pomoč drugih zaveznikov

Z druge strani sta si naši zavezniki Anglija in Amerika močno prizadevali, da oskrbita naše čete, posebno v Dalmaciji, Sloveniji in Bosni. Ta pomoč je prihajala z letali, najpogosteje ponoči. Štejem si za svojo dolžnost, da izrazim priznanje in hvaležnost vsem tistim angleškim in ameriškim letalcem, ki so ob največji nevarnosti letali podnevi in ponoči ter zalagali naše borce z vojaškim materialom in živili. Izražam svoje priznanje vsem tistim sovjetskim letalcem, ki so brez strahu za svoje življenje prinašali vojaški material našim borcem podnevi in ponoči in ki so tako podpirali našo težko borbo.

Da, naši veliki zavezniki so nam pomagali v borbi in mi smo jim za to hvaležni. To je bila podpora, zaslužena z nečloveškimi napori in žrtvami za skupno zavezniško stvar, ker smo dve leti in pol bili brezkompromisni boj proti okupatorju, ne da bi nam kdorkoli pomagal. To je bila upravičena podpora, saj so se tudi odgovorni ljudje naših velikih zavezniških dežel prepričali o tem, da je v Jugoslaviji samo narodnoosvobodilno gibanje brezkompromisnega odpora proti okupatorju, vse drugo pa je bila laž, s katero so Draža Mihajlovič in njegovi somišljeniki v tujini varali svet.

Medtem ko smo do osvoboditve Beograda imeli v glavnem prostovoljno vojsko, ki je v tem času štela okoli 350.000 borcev, smo takoj po osvoboditvi Beograda začeli z redno mobilizacijo, tako da se je to število podvojilo. Organizirali smo s pomočjo sovjetskih instruktorjev močno topništvo, odlično letalstvo in tankovske enote. Vse to nam je omogočilo, da smo letos pomladi na vsej fronti od Srema pa do Dalmacije začeli energično ofenzivo, ki se je končala z našo popolno zmago in s prodorom na Sočo in Karavanke. V tej končni ofenzivi smo popolnoma razbili ne samo nemško, temveč tudi Paveličevo vojsko, ki je štela nad 200.000 vojakov. Zaradi močnega odpora je bilo pobitih ogromno Nemcev in ustašev, ujetih pa jih je bilo nad 200.000; zaplenili smo ogromno količino vojne opreme, na tisoče kamionov in topov, vsakovrstnega orožja, municije in tako dalje.

Pri tem je važno pripomniti, da se sovražnik ni hotel vdati ali kapitulirati niti po kapitulaciji Nemčije. Vsako ped naše zemlje prav do meje so morale naše čete osvajat s svojo krvjo, dokler sovrážne sile, ki so se hotele vdati samo zavezniškimi silam, niso bile v Sloveniji obkoljene in uničene. (Brezpogojna kapitulacija Nemčije je bila podpisana v Berlinu 8. maja 1945. Vendar so se zadnji boji v Evropi končali šele 15. maja prav na ozemlju Slovenije, v okolici Dravograda.)

To je bila slavna in zaslužena zmaga naše v bojih ustvarjene ljudske armade. (Narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije je bila preimenovana v Jugoslovansko armado 1. marca 1945. Vrhovni štab se je preimenoval v generalni štab. 22. decembra 1951 je bila Jugoslovanska armada preimenovana v JLA.) To zmago si je priborila armada, ki se je skovala v bojih od leta 1941 in ki je narasla do velike, dobro oborožene armade — zmagovalke, zvestega varuha pridobitev, za katere so umirali najboljši sinovi naših na-

rodov. Tej armadi bodo bodoči rodovi hvaležni za svojo srečo.

Sestava enotne vlade

Dne 1. novembra 1944 je prišlo do novega sestanka z gospodom Šubišcem na našem ozemlju; tu smo se sporazumeli o sestavi enotne vlade. Dne 7. marca 1945 je bila sestavljena v Beogradu naša enotna vlada, v katero so vstopili člani Nacionalnega komiteja in člani vlade gospoda Šubišča. V svoji deklaraciji je vlada označila smernice svoje politike glede demokracije in obnove dežele, ki jih je do danes natančno izvajala, kakor tudi navsete velike trojice s konference na Jalti, (konferenca »velike trojice« — F. D. Roosvelt, W. S. Churchill in J. V. Stalin — je bila v Jalti na črnemorskem polotoku Krimu od 4. do 11. februarja 1945), o čemer najbolje pričajo doseženi ukrepi in osnutki zakonov, ki jih vlada predlaga v odobritev zasedanja razširjenega AVNOJ.

Pri svojih poskusih, da bi čimprej obnovila gospodarsko življenje, se je vlada morala zaradi kaosa v denarnem sistemu, ki ga je napravil okupator, lotiti izmenjave različnih okupatorskih ali kvizniških novčanic za novi dinar Demokratične federativne Jugoslavije. To je bilo in je še zmerom zelo zamotano delo. Pri tej operaciji je nekaj pomanjkljivosti, posebno v Bosni, na Hrvaškem in v Sloveniji. Te pomanjkljivosti se vidijo kot nekakšna nepravilnost do teh federalnih enot, toda nimajo subjektivnega, temveč objektivnega značaja in vlada jih skuša popraviti in jih bo popravila.

Da bi vstala iz ruševin, da bi ponovno stekla naša industrija, da bi se obnovilo naše gospodarstvo in naš promet, so si federalne vlade močno prizadevale in doseženi so bili zelo lepi rezultati. Najboljše uspehe smo dosegli pri vzpostavljanju prometa: pri graditvi mostov, pri popravljanju železniških prog in cest. Največja hvaležnost za te uspehe gre naši mladini, našim delavcem, našim

prizadeva, da bi preskrbela te kraje tudi z drobnico in živino, in je v ta namen dala kredit 50 milijonov dinarjev za nabavo 200.000 glav, od tega je že več ko 100.000 glav drobnice in ostale živine kupljene v Makedoniji, Srbiji in Bolgariji. Razen tega je naša vojska dala na razpolago gospodarstvu okoli 45.000 konj.

Iz vsega tega se jasno vidi, da si je naša država naložila velika bremena in napore, samo da bi čimprej ozdravila rane, ki nam jih je zadal okupator.

Reparacije

Naša dežela je strahovito opustošena in izropana. Glavna krivca za to puščevino je sta Nemčija in Italija. Doslej nam nista vrnila ničesar od tistega, kar sta izvozili in izropali iz naše dežele, a kaj šele, da bi nam poravnali storjeno vojno škodo. Edino Madžarska (vodstvo nove Jugoslavije je bilo glede vprašanja reparacij — vojne odškodnine — ki bi jih morale plačati Madžarska, Romunija in Bolgarija, zelo širokogrudno, ker je izhajalo iz sta-

Predsednik ministrskega sveta DFJ maršal Josip Broz Tito za govorniškimi odrom tretjega zasedanja AVNOJ (10. avgusta 1945).

Naloge, ki jih je imel Nacionalni komitej po prihodu v Beograd, in nato enotna vlada, ko se je sestavila, so bile zelo težke. Treba je bilo ustvarjati skoraj ves državni aparat znova, ker je okupator razbil starega ali pa je bil ta aparat v njegovi službi. Organizacija ministrstev in poslanstev še do danes ni končana, to pa zaradi pomanjkanja domoljubnih uradnikov in strokovnjakov, ali pa ni na višini, ki bi ustrezala potrebam posameznih resorov za pravilno reševanje vseh poslov v korist države. Prav tako je bilo tudi v vseh federalnih vladah (do proglasitve Demokratične federativne Jugoslavije, naziv, ki izhaja iz sklepov II. zasedanja AVNOJ, za FLR Jugoslavije, 29. novembra 1945, so se sestavne enote, pozneje ljudske republike, in njihove vlade označevale kot »federalne«) in nižjih oblasteh, pa tudi v mnogih državnih in zasebnih podjetjih. Okupator in narodni izdajalci so zapustili globoke sledove v vsem našem družbenem življenju — gospodarskem, kulturnem in političnem.

Vlada si je prizadevala in si še silno prizadeva, da bi odstranila vse te pomanjkljivosti in da bi čimprej usposobila državni aparat in aparat narodnega gospodarstva za pravilno delovanje. Mnogi ljudje s hudobnimi nameni niso razumeli in še vedno nočejo ali ne morejo razumeti vseh teh težav, s katerimi se mora ta vlada bojevati. Nasprotno, zlovoljni ljudje izkoriščajo te težave za svoje reakcionarne smotre proti narodnoosvobodilnim oblastem in gibanju.

ženam, našim vojakom, ki so delali in delajo najpogosteje brezplačno z doslej nevidnim polemom in z željo, da se naša dežela čimprej dvigne iz svoje porušeneosti. Mnogi najboljši domoljbovci so vložile mnogo dela za blaginjo celotne skupnosti, kar boži za zgled vsem tistim, ki stoje ob strani prekrizanih rok in samo kritizirajo, nekateri pa tudi naravnost sabotirajo.

Zelo smo se trudili za prehrano prebivalstva v opustošenih krajih: v Črni gori, Dalmaciji, Gorskem Kotaru, na Kordunu, v Bosni in Hercegovini, v Sloveniji itd. Pri tem smo dosegli dobre rezultate kljub pomanjkanju prometnih občil. Doslej je bilo razdeljenih prek 400.000 ton razne hrane in drugih predmetov, potrebnih za življenje. Skoraj četrtino tega je dobavila UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administrations, Uprava Združenih narodov za pomoč in obnovo, ustanovljena 9. novembra 1943 kot začasna organizacija, septembra 1948 pa so bile njene pristojnosti prenesene na OZN. Sporazum med delegacijo UNRRA in vlado Demokratične federativne Jugoslavije je bil podpisan 24. marca 1945 v Beogradu in je zajemal široko področje in različne oblike pomoči in sodelovanja).

Problem prehrane postaja zaradi velike suše v omenjenih krajih še aktualnejši in terja ogromno naporov, da bi bilo ljudstvo teh krajev rešeno lakote. Te kraje moramo oskrbeti s potrebno hrano do zime, dokler ne zapade visok sneg, ko bo vsak prevoz nemogoč. Vlada si zelo

lišč, da so bila ljudstva teh dežel pahnjena v vojno zgolj po krivdi njihovih reakcionarnih režimov. Jugoslavija jim je tako hotela pomagati pri odpravljanju bolečih posledic vojne. Znano je, da se je praktično v celoti odpovedala reparacijam, ki bi jih morala plačati Bolgarija.) je začela na račun 70 milijonov dolarjev reparacij, kolikor je pripadlo Jugoslaviji, izpolnjevati svoj obveznosti. Splošna številka skupne škode, ki jo je pretrpela Jugoslavija med to vojno, pa je ocenjena na 61 milijard dolarjev. Dobršen del tega odpade kajpak na Italijo in prav zato mora biti človek presenečen nad drznostjo tistih reakcionarnih elementov v Italiji, ki se danes iz krivca levijo v tožitelja in klevetnika naših narodov, katerim so prav oni povzročili toliko zla in tako opustošenja. Mi smo si na jasnem, da teh desetisoč naših žena, otrok in mož, ki so jih italijanski fašisti poklali ali postrelili v Sloveniji, Dalmaciji, Črni gori, Hercegovini, Liki itd., nikdar ne bo mogoče vrniti, toda požgane vasi in porušena mesta in vse, kar je bilo oropano v teh krajih, mora biti nadomeščeno v breme teh reakcionarjev in za to se mora pobrigati italijanski narod. Vprašanje reparacij, ki nam jih ima plačati Nemčija, je za našo deželo zelo nujna zadeva. Če gledamo realno, lahko naša dežela samo v naravi dobi nadomestilo za storjeno škodo, to pa v glavnem tako, da dobi naša dežela od Nemčije cele tovarne, potrebne za obnovo. Takšno zahtevo bo naša delegacija predložila zaveznikom. (Nadaljevanje prihodnjic)

»... Nihče ne more natančno predvideti, kakšne konkretne konstalacije v razmerju svetovnih družbenih sil se bodo pojavile med nadaljnjim razvojem. In nihče ne more videti vnaprej vseh številnih sredstev in vseh mnogoterih oblik, s katerimi in po katerih se bo razvijala bodoča borba za končno afirmacijo socialističnih odnosov, kakor tudi ne bodočih oblik medsebojne pomoči socialističnih sil. Toda nedotakljivo načelo ostane: vsiljevanje socializma ali takih ali drugačnih njegovih oblik z agresijo od zunaj bo socializmu vselej tuj, nesprejemljiv in reakcionaren instrument. Trajni pomen koeksistence pa je ravno zavračanje tega instrumenta...«

Edvard Kardelj: Socializem in vojna

KRONOLOŠKI PREGLED

11. do 19. avgust 1935

V Celju so stavkali gradbeni delavci, ker jim delodajalci niso priznali pravic, ki so šle gradbincem po nedavno uspešno končani splošni stavki. Ko so se jim pridružili tudi delavci, zaposleni pri regulaciji Savinje, so bili delodajalci prisiljeni popustiti. Šele s tem se je dejansko končala splošna gradbinska stavka v Sloveniji sredi leta 1936.

12. avgust 1920

Die Rote Fahne (Rdeča zastava), glasilo Komunistične partije Avstrije, je objavila strankino stališče glede bližajočega se plebiscita o pripadnosti slovenske Koroške onstran Karavank. Poudarila je, da plebiscit pripravljajo zmagovite antantne države z namenom, da utrdijo gospostvo avstrijske in jugoslovanske buržoazije. Ker pa ne kapitalistična monarhija in ne kapitalistična republika (mišljeni sta seveda Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev in Republika Avstirja) nista sposobni izpolniti zahtev proletariata, avstrijski komunisti napovedujejo popolno abstinenco (neudeležbo). V stališču KPA se je tako v celoti pokazalo nerazumevanje bistva narodnostnega vprašanja in hkrati močna dediščina socialdemokratskega avstromarkizma.

13. avgust 1943

Drugi bataljon Cankarjeve brigade je napadel železniško progo na odseku Šentjanž-Trebnje. Porušili so del nasipa, uničili tir ter zažgali vlak. Pri napadu na oklopni vagon je padlo petnajst belogardistov in Italijanov, enaindvajset pa je bilo zajetih. Partizani so dobili tudi bogat vojaški plen.

14. avgust 1920

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, Romunija in Českoslovaška republika so sklenile obrambno zvezo, ki je pomenila nekakšen začetek male antante, vojaško-politične zveze med temi tremi državami. Nastala je na podlagi bilateralnih sporazumov v letih 1920 in 1921.

14. avgust 1941

Predsednik Združenih držav Amerike F. Roosevelt in ministrski predsednik V. Britanije W. Churchill sta podpisala t.i. atlantsko listino (imenovano tako po kraju podpisa na bojni ladji pri Novi zemlji na Atlantiku), ki pomeni izjavo o temeljnih svetovnega reda po zmagi nad fašizmom. Listina nasprotuje vsakršnim ozemeljskim spremembam mimo volje prizadetega prebivalstva (pravica do samoodločbe!) in izraža prepričanje, da bo po zmagi vsak narod lahko svobodno izbral obliko oblasti oziroma vladavine v svoji deželi, da nihče ne bo živel v pomanjkanju in podrejenosti itd. Izjavo je 24. septembra istega leta podpisala tudi Sovjetska zveza, v naslednjem letu pa večina članic protifašistične zveze. Listina, ki predstavlja zameetek deklaracije OZN, je bila seveda takoj po zmagi nad fašizmom in v vseh naslednjih letih

grobno kršena. Jugoslavija je to živo občutila že ob vprašanju državnih meja, kmalu nato ob informbirojski gonji proti KPJ in državni suverenosti ipd.

15. do 20. avgust 1935

V Celovcu je bil sodni proces proti štirim slovenskim komunistom (krojaškemu pomočniku Francu Haderlapu, kmečkemu sinu Karlu Prušniku in pomožnima delavcema Johanu Schäfu in Valentinu Kordežu), ki so bili obtoženi komunistične dejavnosti in zlasti namere izdajati slovenski časopis »Kam?«. Poleg tega so pri posameznikih našli ilegalni partijski tisk. Zaradi »velezdaje« je bil Haderlap obsojen na tri in pol, ostali trije pa na pet let strogega zapora.

15. avgust 1944

Vrhovni štab Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije je izdal povelje o ustanovitvi Korpusa narodne obrambe Jugoslavije (KNÖJ). Sestavljen je bil iz posameznih brigad in divizij in je skrbel za zaščito ozemlja in obrambo meja domovine.

15. in 16. avgust 1931

Jeseniški kovinarji so proslavili petindvajseto obletnico ustanovitve podružnice Zveze metalnih delavcev Jugoslavije (SMRJ) na Jesenicah. Tamkajšnje društvo Svoboda je uprizorilo krstno predstavo Čufarjeve igre Tragedija v kleti.

15. avgust 1932

V Ljubljani sta bila hkrati dva kongresa: Zedinjene zveze železnicearjev Jugoslavije in Zveze kulturnoprosvetnih društev Svoboda. Oba kongresa sta poudarila potrebo po večji delavski enotnosti in solidarnosti. Ta zahteva je bila gotovo tudi odraz hudega pritiska buržoazije na delavstvo, ki ga je diktatura samo se spodbujala.

16. do 23. avgust 1938

V New Yorku je bil drugi svetovni mladinski mirovni kongres. Udeležili so se ga tudi zastopniki jugoslovanske protifašistične mladine.

17. avgust do 1. september 1928

V Moskvi je bil VI. (predzadnji) kongres Komunistične internacionale, na katerem je 532 delegatov iz sedemdesetih držav zastopalo petinšestdeset partijskih organizacij. Kongres je sprejel program Kominterne, razpravljal o trockizmu (kot »zelo nevarnem« levem odklonu) in o različnih oblikah desnih odklonov v komunističnem gibanju ter ocenil, da je položaj v svetu zrel za revolucionarno akcijo. To stališče se je negativno odrazilo na aktivnost nekaterih nacionalnih partijskih organizacij, med drugim tudi na KPJ, ko je po uvedbi diktature kralja Aleksandra januarja 1929 sledil poziv na oboroženo revolucionarno akcijo, kar pa je bilo v tedanjih objektivnih in subjektivnih pogojih povsem nerealno.

Plodna kulturna dejavnost
Iskrine DO Elektromehanika

Kjer moč duha domuje

Listam literarni zbirki Globoko v nas... in Naša izpoved, obe knjižici sta plod prizadevnega ljubiteljskega ustvarjanja članov komisije za kulturo v kranjski Elektromehaniki, in razmišljam, kako se ljudje med seboj razlikujemo. Marsikje nam je v delovnih kolektivih žal truda in cenene papirja za najpotrebnejša interna obvestila, drugod, kot denimo v kranjski Iskri, pa izdajajo brošure in knjige, s katerimi predstavljajo svojo kulturno ustvarjalnost. Knjižica Naša izpoved je izšla v 5000, Globoko v nas... pa v 7000 izvodih. In v teh dneh pričakujejo delavci tega kolektiva novo zbirko pesmi pod naslovom Črček. V njej bo predstavil svoja nova dela Jože Puklavec — Pril, delavec Elektromehanike, ki je s svojimi pesmimi uspešno

rent. »Naš cilj je, da bi pritegnili k tej lepi ljubiteljski ustvarjalnosti čim večje število delavcev. Zato sindikat zelo spodbuja kulturno dejavnost, kar velja tudi za druge družbenopolitične organizacije in samoupravne organe pri nas. Ničesar nam ni žal, ne časa ne sredstev, ne česa tretjega. Zavedamo se, kako močna je težnja sodobnega človeka po ustvarjanju, izpovedovanju in oblikovanju. To pa so stvari, ob katerih ni kaj dosti premišljevanja in se obotavljati — treba jih je sprejeti z odprtimi rokami.«

O plodovih dejavnosti literarne sekcije najzgovorneje pričajo zbrana dela, ki jih je na pobudo literatov samih izdala komisija za kulturo. Mentor sekcije je prof. France Iberniki, ki ob zbranih delih Iskrinih literatov razmišlja takole:

Folklorna skupina Iskra med svojim nastopom na Joštu

Naslovnica pesniške zbirke, kate avtorji so delavci Iskre.

Priprave na razstavo...

prodril v širši jugoslovanski kulturni prostor.

Torej je bila želja našega uredništva, da bi obiskali in predstavili Istrine literature tudi tistim, ki jih še ne poznajo. Vendar so me v Elektromehaniki opozorili, da je dejavnost njihove komisije za kulturo razmeroma zelo široka in da zato ne gre pisati izključno o literatih. To ne bi bilo pošteno do drugih zanesenjakov na področju kulturnega ustvarjanja, so poudarili, in me, razumljivo, kaj kmalu tudi prepričali.

Dejavnost pod okriljem sindikata

Čeprav deluje komisija za kulturno dejavnost v okviru sindikata v Elektromehaniki že dobrih deset let, sega dejavnost na tem področju že v sama razvojna leta tega velikega Iskrinega kolektiva. »In, kaj je lepšega, kot da se tehniki, ekonomisti, kontrolorji, skladiščniki in drugi navdušujejo za nekaj, kar ni v neposredni zvezi z njihovim delom, niti ne z zaslužkom, za nekaj, kar je neoprijemljivo, duševno, a vendar udarno, vsebinsko?« je zapisal v spremni besedi pesniške zbirke Globoko v nas... Taras Kermauner.

In takih, ki radi sučejo pero, pojo, plešejo, recitirajo, rišejo ali lovijo trenutke življenja s pomočjo objektivna, v kranjski Iskri ni malo.

»Zato smo se tudi odločili, da ustanovimo v okviru sindikata svojo komisijo za kulturo, ki pomaga, usklajuje, vodi in spodbuja k uspešnejšemu in bolj organiziranemu delu naših kulturnih ustvarjalcev«, pravi Bibijana Uršič, ki je predsednica omenjene komisije, na svojem delovnem mestu pa nabavni refe-

»Sleherna objava podpisanega besedila je javna predstavitev pisca in je zato v prvi vrsti zavezujoča za vse sodelavce. Predvsem pa se ob takem dogodku bolj kot kadarkoli ponuja priložnost slehernemu avtorju, da lahko kritičneje presodi lastno delo in na osnovi te izkušnje napravi obračun s svojim dosedanjim pisanjem, kajti nedvomno je glavna odločitev posameznika ravno v tem, ali delati naprej, kar je odvisno od notranje moči, ali pa se umakniti, če človek v sebi ne zazna vsaj skromnega napredka...«

Na sestankih literarne sekcije prebirajo avtorji svoja dela in jih podrobno razčlenjujejo. Obenem se pogovarjajo o zakonitostih poezije, verzih, ritmiki, jeziku in o marsičem, kar sodi neposredno poleg. Berejo tudi dobre pesmi slovenskih pesnikov, da bi se učili na konkretnih primerih. Sami pravijo, da je vzdušje na njihovih sestankih vedno resno, delovno, zavzeto. Ob tem zatrjujejo, da poezija v njihovem kolektivu ne bo zamrla.

Na številnih področjih veliko ustvarjalnih zanesenjakov

Čeprav je v Elektromehaniki med zaposlenimi več kot pol žensk, najdemo v pevskem zboru tega kolektiva samo moške in fante. »Šestintridesetčlanski moški pevski zbor »Iskra« ima pod vodstvom Marka Studena vaje dvakrat tedensko. Mnogi prihajajo na vaje od daleč, kar pomeni, da se morajo na račun petja odpovedati marsičemu. Zato je zbor brez žensk, ki imajo kot matere še toliko več obveznosti«, razloži Milan Šenk, sekretar sindikalne konference.

vseh proslavah v tovarni, imel pa je tudi že več samostojnih koncertov. Sodeluje na vseh revijah pevskih zborov kranjske občine, na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični, razen tega pa je že velikokrat navdušil ljubitelje ubrane pesmi v raznih krajih Slovenije.

Tudi folklorna skupina Iskre je vredna vse pozornosti. V njej pa prevladujejo ženske in manjka moških. Skupino vodi Jože Šenk, sestaja pa se, tako kot pevci, dvakrat tedensko. Najbolj so jim pri srcu originalni gorenjski plesi, s čimer pa ni rečeno, da se zapira v svoj gorenjski kot. Sedaj se je skupina namreč lotila študija narodnih plesov Prekmurja, saj ima ljudska umetnost slehernega področja svoje čare. Folklorna skupina deluje pod okriljem Istre šele dve leti, toda dosedanja nastopi kažejo, da bo pognala med delavci Elektromehanike globoke korenine.

Veljalo bi jih posnemati!

Likovna sekcija ima več skupin, saj so nagnjena in želje po izpovedi posameznikov različne.

Do danes je zbor nastopil na

Eni se izražajo z barvami, drugi s pomočjo dleta, tretji varijo in se izpovedujejo na svoj način.

Likovno sekcijo so ustanovili v kranjski Iskri že pred petimi leti. Za pomoč pri svojem delu so likovniki zaprosili dr. Ceneta Avguština iz Gorenjskega muzeja v Kranju, ki je kot umetnostni zgodovinar in kritik rad priskočil na pomoč in veliko prispeval k uspehom sekcije. Likovna sekcija Iskre šteje 15 aktivnih članov, ki pridno ustvarjajo in razstavljajo pod domačo streho, zelo pogosto pa tudi širom Slovenije. Vse združuje želja po še bolj kvalitetnem delu in želja, da bi s svojimi uspehi spodbudili in pritegnili še druge. Več kot zadovoljni so s podporo sindikalne konference in drugih v tovarni, ki kažejo polno razumevanje za delovanje svojih likovnikov.

Foto-kino sekcija Iskra-Kranj je bila ustanovljena pred sedmimi leti kot sekcija kranjskega Foto-kino kluba Janez Puhar, deluje pa v okviru kulturne komisije pri sindikalni konferenci Iskre — Elektromehanike.

»S svojim delom so zabeležili člani sekcije, ki jih vodi inž. Mirko Urh, že lepe rezultate,« pripoveduje Mila Šenk. »V

zadnjih letih so pripravili več samostojnih razstav in organizirali razstavo barvnih fotografij in diapozitivov v najrazličnejših krajih Jugoslavije. Tudi na področju filma so se člani sekcije že velikokrat izkazali, še posebno s svojimi festivali amaterskega filma. Za svoje delo so prejeli že številna visoka priznanja, njihovi posnetki pa imajo posebno arhivsko vrednost, saj predstavljajo velik prispevek k ohranitvi dogodkov iz dela in življenja v Iskri.«

V okviru kulturne skupine v kranjski Iskri pa sodelujejo tudi recitatorji. Njihova prizadevnost prihaja do polnega izraza predvsem na proslavah kolektiva in na literarnih večerih. Tudi recitatorji si prizadevajo, da bi svoje vrste okrepili, saj z rezultati svojega dela še niso povsem zadovoljni. Radi pa bi bili uspešnejši, učinkovitejši, za to pa je potrebna močna skupina, ne le peščica navdušencev.

Člani sekcij komisije za kulturo lahko vsakomur pogledajo naravnost v oči in hodijo z vzravnanimi glavami. Marsikje bi jih namreč veljalo posnemati. Mar ne?

Andrej Ulaga

Sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom

ZNAČKE OB JUBILEJU SAMOUPRAVLJANJA

V serijah so tudi značke z likom tovariša Tita

V kompletu je po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk z likom tovariša Tita (skupaj 18), po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk s peterokrako zvezdo — simbolom samoupravljanja (skupaj 18) in 6 značk — rdečih s peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja.

Zaradi velikega zanimanja za značke ob 30-letnici samoupravljanja, v dveh kompletih s 4 in 6 značkami (z likom tovariša Tita in peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja), smo se odločili, da ponudimo osnovnim sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom še komplete z 42 značkami v vseh jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije.

Izdelavo značk z likom tovariša Tita in napisom »Josip Broz Tito — 30 let samoupravljanja« v reliefni izvedbi — delo akademskega kiparja Vlada Hertjeviča iz Zagreba, je odobril Zvezni sekretariat za pravosodje in organizacijo zvezne uprave št. 04/5-336/1-180-02, z dne 10. marca 1980, v skladu z zakonom o uporabi lika in imena predsednika republike Josipa Broza Tita.

CENA KOMPLETA Z 42 ZNAČKAMI JE 850 DINARJEV.

Sporočamo tudi, da imamo na zalogi še posamezne značke — rdeče, simbol samoupravljanja po 20 dinarjev, ter komplete s 4 in 6 značkami po 80 oziroma 150 dinarjev za komplet.

Posamezne značke in komplete vam bomo poslali po pošti, in sicer po vrstnem redu prispelih naročil. Naročniki iz Ljubljane lahko posamezne značke in komplete dvignejo v knjigarni Delavske enotnosti, Ljubljana, Tavčarjeva 5.

Odreži in pošlji

NAROČILNICA

Pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo naslednje značke — komplet z likom tovariša Tita in s simbolom samoupravljanja:

- ..... posameznih značk — simbol samoupravljanja po 20 din
- ..... kompletov s 4 značkami po 80 din za komplet
- ..... kompletov s 6 značkami po 150 din za komplet
- ..... kompletov s po 42 značkami po 850 din za komplet

Naslov naročnika .....

.....

Račun bomo poravnali v zakonitem roku.

Datum 1980

Žig .....

.....

Podpis naročnika